

Riksdagens protokoll

2003/04:40

Tisdagen den 2 december

Protokoll
2003/04:40

Kl. 11.00 – 14.00
16.00 – 16.17

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 26 november.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2003/04:119

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:119 av Lotta N Hedström (mp) om polisinstruktioner för hämtning av asylsökande och rutiner för avvisning

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 26 november 2003

Utrikesdepartementet

Barbro Holmberg

Interpellation 2003/04:128

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:128 av Birgitta Ohlsson (fp) om ett självständigt Somaliland

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.

Stockholm den 26 november 2003

Utrikesdepartementet

Laila Freivalds

Interpellation 2003/04:131

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:131 av Tomas Högström (m) om Migrationsverkets resurser för asylprövning

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 26 november 2003

Utrikesdepartementet

Barbro Holmberg

Interpellation 2003/04:132

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:132 av Sten Tolgfors (m) om den nya instansordningen för asylärenden

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 26 november 2003

Utrikesdepartementet

Barbro Holmberg

Interpellation 2003/04:133

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:133 av Cristina Husmark Pehrsson (m) om vård av tortyrskadade asylsökande

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 26 november 2003

Utrikesdepartementet

Barbro Holmberg

Interpellation 2003/04:156

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:156 av Birgitta Sellén om flexibel skolstart

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är resor och arbetsanhopning.

Stockholm den 27 november 2003

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Prot. 2003/04:40
2 december

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2003/04:FPM32 Direktiv om otillbörliga affärsmetoder *KOM(2003)356* till lagutskottet

2003/04:FPM34 Kommissionens förslag till direktiv om åtgärder och förfaranden för att säkerställa skyddet för immateriella rättigheter *KOM(2003)46* till lagutskottet

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2003/04:So1–So7 till socialutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Bostadsutskottets betänkande 2003/04:BoU1

Trafikutskottets betänkande 2003/04:TU1

Konstitutionsutskottets betänkande 2003/04:KU5

Skatteutskottets betänkanden 2003/04:SkU8 och SkU13–SkU16

6 § Arbetsmarknad och arbetsliv

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

Föredrogs

arbetsmarknadsutskottets betänkande 2003/04:AU1

Utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv (prop. 2003/04:1 delvis).

Anf. 1 ANDERS G HÖGMARK (m):

Herr talman! Sverige är ett land där allt färre människor tvingas försörja alltfler. Och Sverige är ett land där för få människor är i arbete och för få arbetsgivare, stora som små, efterfrågar och vill anställa arbetskraft. Sverige är också ett land som nuförtiden har blivit allt sämre på att välkomna och dra nytta av alla de många människor som söker sig till vårt land. I Sverige skapas det i dag alltför lite av nya resurser. Alltfler blir beroende av andras arbete, av bidrag och transfereringar.

I Sverige, herr talman, trots ett högt skattetryck, skärs det dagligen ned i den offentliga kärnverksamheten. Det läggs ned och dras ned. Och alltfler människor ställer sig frågan: Vart tar egentligen alla skattepengar vägen? Det tycker jag är en utomordentligt relevant fråga. Alltfler ställer sig den.

En inte alltför djärv gissning, herr talman, är väl kanske att människor gör en koppling mellan detta förhållande och hur man ser på politiken i övrigt. Det avspeglas i allt sämre opinionssiffror för den regering som påstår sig styra Sverige.

I det här decembermörkret finns det anledning att peka på några bilder av arbetsmarknaden i dag. Det är en dyster läsning som månad efter månad blir allt dystrare. Den öppna arbetslösheten har ökat med 66 000 människor mellan oktober 2002 och oktober 2003. Det är en ökning med 41 %. 226 000 personer omfattas. Ungdomsarbetslösheten fortsätter att öka i snabb takt. Den har ökat med 13 000 personer mellan oktober 2002 och oktober 2003. Det motsvarar en ökning med 32 %. Det innebär att nära 12 % av alla ungdomar mellan 16 och 24 år är öppet arbetslösa. Det är totalt 53 000 personer. Ungdomsarbetslösheten är därmed nära tre gånger så hög som arbetslösheten bland den övriga befolkningen. Långtidsarbetslösheten ökar också snabbt. Den har stigit med 36 000 människor mellan oktober 2002 och oktober 2003. Det är en fördubbling på bara ett år. Totalt är 72 000 människor långtidsarbetslösa. Och de personer som var arbetslösa i oktober i år motsvarar 8,6 miljoner outnyttjade arbetstimmar i genomsnitt per vecka.

Herr talman! Jag kunde fortsätta att redovisa dyster statistik inom området sjukskrivningar och förtidspensioneringar. Till exempel är det 61 000 nya personer som får sjuk- och aktivitetsersättning. Ohälsotalen fortsätter att öka, framför allt gäller det de med långa sjukskrivningar. Det är en dyster läsning.

Arbetsmarknadspolitikerna, herr talman, har av tradition varit något av, låt oss säga, socialdemokratins klenod. Det är lite grann av det bästa av familjesilvret. Om arbetsmarknadspolitikerna har man hört mycket i den här salen och runt om. På något sätt har man från Socialdemokraternas sida trott att med arbetsmarknadspolitik kan man kompensera i stort sett alla andra brister på alla andra politikområden. I och för sig är det därför lite förvånande, herr talman, att då notera att de bänkar som statsråden brukar sitta i är tomma. Arbetsmarknadsministern är inte här i dag. Förmodligen har han något som är viktigare att närvara vid än när riksdagen behandlar arbetsmarknadspolitikerna för 2004.

Regeringen talar mycket om arbetsmarknadens möjligheter. Men jag vill påstå att det stora problemet för regeringen, Socialdemokraterna och majoriteten i utskottet är att man tillmäter arbetsmarknadspolitikerna en för stor roll. Man greppar efter mycket. Man ska med den kompensera alltför mycket som man inte klarar på annat område.

Kritik har riktats många gånger, både från Riksrevisionsverket och från Riksdagens revisorer, mot just att arbetsmarknadspolitikerna famnar över för mycket. Vår linje är att arbetsmarknadspolitikerna måste få en klarare, mer renodlad roll, tydliga mål som går att följa upp. På det sättet ökar man effektiviteten, och den enskilde arbetssökande och det företag som söker arbetskraft kommer på ett helt annat sätt i centrum.

Vår politik, den moderata politiken, har en klar markering att arbetsmarknadspolitikerna bara är en del av flera viktiga politikområden. Jag vill påstå att arbetsmarknadspolitikerna och varje arbetsmarknadspolitik är dömd att misslyckas om man inte för en politik på ett antal andra områden som är tillväxtskapande.

I en reservation har vi moderater tillsammans med Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet utvecklat behovet av en ny inriktning av arbetsmarknadspolitiken. För oss är centrala frågor tillväxt och att vi måste få en omläggning av den ekonomiska politiken, utbildningspolitiken, forskningspolitiken, trafikpolitiken – ja, herr talman, på nästan varje politikområde behövs en omläggning för att få detta land, Sverige, i arbete igen. Med den förda politiken på olika områden stagnerar Sverige. Alltfler människor ställs utanför arbetsmarknaden. Allt färre får försörja alltfler. Det är en helt oacceptabel utveckling.

Vi måste få en inriktning på arbetsmarknadspolitiken och ett annat sysselsättningsmål som reflekterar det viktigaste av allt, nämligen arbetade timmar. Då mäter man ju något relevant. Alla människor vet, och har vetat genom åren, att det är genom arbetade produktiva timmar som man genererar ett välstånd. Det målet kopplat till arbetade timmar per vecka, per månad, per år eller per individ är det som avgör om vi har så kallad full sysselsättning, och det är det som skapar välstånd. Då krävs det att alla människor i Sverige efter sin förmåga, och den kan ju skifta mycket, aktivt bidrar till sin försörjning och andras.

Då måste det bli mer lönande att arbeta. Människorna måste komma tillbaka till arbetsmarknaden. Vi måste riva hinder, stora eller små, som i dag hindrar människor från att komma in och göra det här produktiva arbetet – på heltid eller deltid. Varje timme på arbetsmarknaden är önskvärd att få in, för den ger ett bidrag till folkhushållet.

Man måste kunna stimulera företagare av kött och blod att utveckla, att anställa folk. Det gäller ensamföretagaren som kanske ska fatta sitt riktigt stora beslut: att anställa sin första person i företaget. Det är ett väldigt stort beslut att gå från att vara egenföretagare till att ha folk anställda. Den förda politiken hittills från Socialdemokraterna stimulerar ju inte den typen av beteende. Man väntar med att expandera. Där behövs det en radikal omläggning av politiken.

Vi måste se till att människor kommer tillbaka till arbetet efter sjukdom med aktivare insatser inom rehabilitering och så vidare. Vi måste ge arbetshandikappade en chans att göra sina insatser efter sin förmåga att bidra. Vi måste få en bättre utbildningspolitik och dra nytta av människors kompetens, praktiskt och teoretiskt. Där är vi utomordentligt dåliga.

Vi har också blivit allt sämre när det gäller att välkomna och ta hand om människor från andra kulturer och länder. Där hade vi tidigare i historien ett väldigt fint betyg. Vi var duktiga på det på ett helt annat sätt. Mycket av det välstånd som vi byggde upp under 1800- och 1900-talen var kopplat till att vi kunde dra nytta av kunskap och kapital utifrån.

En ny arbetsmarknadspolitik kräver också någonting annat än AMS. Vi är alldeles övertygade om att det inom AMS, på länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar, finns många duktiga människor som gör ett fantastiskt fint jobb – men som känner sig tyngda av ett övertungt regelverk och som alltför många gånger får spela med i den politiska sången från regeringspartiet. Vi vill på något sätt befria den typ av kompetens som finns hos dessa människor i en ny, effektivare organisation.

Herr talman! Vi behöver alltså få en helt annan arbetsmarknadspolitik. Men för att den ska få en chans att lyckas krävs det, som jag har sagt, också en annan ekonomisk politik. Vi har inte deltagit i beslutet om den

ekonomiska fördelningen inom ramarna eftersom man för ett par veckor sedan i denna kammare beslutade om andra ramar än dem som Moderata samlingspartiet har föreslagit. Vi har i ett särskilt yttrande kortfattat redovisat vårt budgetalternativ.

Låt mig avslutningsvis, herr talman, konstatera och starkt betona att välstånd och tillväxt skapas av människor i samverkan i praktik och teori, av människor som vill göra, och som ibland faktiskt tycker att det är roligt att göra, en insats för att försörja sig själva och också med sitt produktiva arbete bidra till andras försörjning, till försörjningen för människor som kortare eller längre tid i livet inte har möjlighet att klara sin egen försörjning.

Politikens uppgift som vi ser det från moderat sida, herr talman, är att skapa förutsättningar för alla dessa människor, att inspirera dem att göra den insats de kan och oftast vill göra om de får rimliga förhållanden. Misslyckas den politiken som den har gjort i dag, det kan vi få i svart på vitt genom att se på alla dystra tal om arbetslöshet, ohälsa och annat, leder det obönhörligt till att allt färre människor får försörja alltfler. Sammanhållningen i landet krackelerar. Välståndet eroderar. Vi går mot en utveckling som egentligen ingen eftersträvar. Därför krävs det, herr talman, ett skifte av politik. Detta redovisar vi alltså i våra reservationer.

Jag yrkar bifall till reservation 1 och reservation 4.

Anf. 2 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Låt mig inledningsvis yrka bifall till reservation 4 och reservation 33.

En sanning som tyvärr inte alltid står i centrum för debatten längre är att arbete ger välfärd. Arbete och tillväxt skapar välfärd. Då kan vi titta ut och se hur det står till med Sverige efter att Socialdemokraterna har styrt i en mycket stor del av de senaste decennierna. Hundratusentals människor hade i morse inget arbete att gå till. Över 650 000 människor står helt utan arbete eller vill arbeta mer. Vi vet hur sjukskrivningssituationen ser ut. Vi vet att alltfler förtidspensioneras. Vi vet att antalet arbetade timmar sjunker. Vi vet att arbetslösheten ökar, mot slutet relativt dramatiskt. Vi vet att ungdomsarbetslösheten för oktober månad var uppe i nästan 12 %. Vi arbetar för lite i Sverige.

Det är inte så att de som har arbete arbetar för lite. Men de hundratusentals människor som inte gick till arbetet i morse arbetar för lite – både med tanke på deras eget välstånd och med tanke på samhällets välstånd. Det är det vi ser. Rubrikerna om vårdens kris handlar om att vi arbetar för lite. Sambandet är enkelt. Arbete ger skattepengar. Arbetslöshet kostar skattepengar. Varje person vi får i arbete ger mer pengar till vården. Det är det faktum att vi arbetar för lite som vi ser i skolans kris. Det finns mycket annat att ifrågasätta i skolan. Men det är klart att ska vi få resurser till skolan är det här som den centrala debatten ligger.

Det är mycket märkligt att vi en dag som denna, med ganska god planering av tiden så att det här ligger på förmiddagen, inte kan få hit en företrädare för regeringen som faktiskt tar denna diskussion om grundproblemet, alltså att vi arbetar för lite.

Det handlar inte bara om att vi arbetar för lite så att det syns i de offentliga verksamheterna. Det syns i människors vardag. Det syns för den ensamstående kvinna som i kväll sitter och räknar på ifall hon ska ha råd

med vinterkläder till barnen. Det här handlar om att Sverige är ett land där vi arbetar för lite. Det syns för de människor som i årtal har stått utanför arbetsmarknaden och fått sitt självförtroende successivt nedbrutet. Detta är den stora sociala utmaningen i Sverige, att se till att människor får möjlighet att arbeta.

Det paradoxala med svensk arbetsmarknad är dessutom att den för närvarande fungerar så dåligt att trots att arbetslösheten stiger, trots att ungdomsarbetslösheten stiger, trots att antalet arbetade timmar har sjunkit under tioalet år, har vi på samma gång arbetskraftsbrist. Det rör långtradarförare i Timrå. Det rör läkare i Katrineholm. Det rör vårdbiträden eller sjuksköterskor runtom i landet där det saknas människor att få i arbete.

Detta handlar delvis om att matcha de människor som i dag står utanför arbetsmarknaden så att de kommer in i arbete. Men det handlar också om att förstå att man kan ha en växande ekonomi i ett samhälle och att vi behöver öppna Sverige för arbetskraftsinvandring. Om du inte får de här långtradarchaufförerna i Timrå att komma till arbetet, om det inte finns någon som kan gå dit, då är det klart att inte det företaget kan växa. Och kan inte det företaget växa för att det inte får nödvändig kompetens, då riskerar arbetskraftsbristen att ytterligare bidra till att det kommer att vara fler människor framöver som inte har ett arbete att gå till på morgonen.

Utmaningen som Sverige står inför, och som Socialdemokraterna inte antar, är alltså mycket svår. Dels handlar den om att få i gång företagande och sysselsättning och öppna upp arbetsmarknaden för dem som i dag står utanför, dels handlar den om en öppenhet mot andra länder för att få en växande ekonomi, för att se till att vi inom några års tid kommer att vara i en situation där det blir färre ensamstående tvåbarnsmammor som behöver räkna på om de har råd med vinterkläder till barnen.

Hur har det blivit så här? Vad är det som går fel i en regering som hela tiden har satt upp stolta mål om sysselsättningspolitiken? Det första problemet är att vi har en regering i Sverige som lyssnar för mycket på särintressen. Många av de viktiga besluten i Sverige fattas inte i detta hus. De fattas inte ens i Regeringskansliet på andra sidan bron. Många av dem fattas i LO-borgen.

Då kan man säga: Är det inte bra att LO har stort inflytande över svensk politik? På sitt sätt kan det vara bra. Det är bra att lyssna på ett viktigt särintresse. Men det gäller att komma ihåg att LO är ett särintresse. LO:s roll är att värna sina medlemmar. Det innebär att man värnar människor som har ett arbete och är med i facket. Man glömmer ofta dem som saknar ett arbete och står helt utanför. Man glömmer människor i utsatta förorter, till exempel Rosengård. Man glömmer människor i utsatta förorter i min hemstad, till exempel Stenhagen och Gottsunda. Detta ska egentligen vara allmänintressets roll, det ska inte vara särintressets roll.

Låter man LO styra politiken glömmer man de människor som behöver politiken allra mest. Det är en skandal att ha ett splittrat Sverige som vi har i dag, där vi har utsatta förorter där 60 % kan gå utan arbete och där barn växer upp utan att känna en enda vuxen som arbetar. Detta borde vara huvudfrågan i svensk politik. Det borde vara huvudfrågan i svensk politik att fundera på hur vi bryter detta utanförskap. Men i och

med att agendan i svensk politik under socialdemokratisk regering i huvudsak sätts av särintressena glömmar man dessa grupper. Det är inte LO:s roll att lyfta fram dessa grupper. Det är någon annans roll. Dessa människor är inte medlemmar i LO. Men om LO får styra arbetsmarknadspolitiken riskerar vi att hamna i en situation där ingen annan heller lyfter fram dessa grupper. Och det är i den situationen som vi befinner oss. Jag tror att ett grundläggande problem för Sverige är just att vi har en regering som låter sig styras av särintressen.

Ett annat grundläggande problem för de människor som inte gick till jobbet i morse är att vi har en regeringstrött regering. Jag kan förstå det. Jag kan förstå att vi har en regeringstrött socialdemokrati när man trots alla uppsatta mål misslyckas. Men vi ser det i praktisk politik, det vill säga att det händer väldigt lite. En symbol för detta är att det inte står en minister i denna talarstol i dag och talar om regeringens politik rörande sysselsättning och arbetsmarknad. Andra exempel på saker som inte sker kan man tyvärr lägga på hög. År efter år får vi i denna kammare höra att förslag kommer under mandatperioden eller under nästa år.

Individuell kompetensutveckling skulle leda till att människor under sitt arbetsliv fick möjlighet att vidareutbilda sig så att färre hamnade utanför arbetskraften och fick möjlighet att anpassa sig till nya situationer utifrån sitt eget val för att se till att man stod starkare på arbetsmarknaden. År efter år får vi löfte om att detta system ska införas. Men löftet blir lite luddigare efterhand. Numera är löftet att man någon gång under mandatperioden hoppas kunna presentera en proposition. Så sent som förra våren när vi hade en diskussion om detta i arbetsmarknadsutskottet minns jag mycket väl hur majoriteten sade att propositionen nog skulle komma före den 1 juli 2003 eftersom man nästan hade förhandlat färdigt. Nu handlar det om någon gång under mandatperioden.

Det handlar om att förändra ett arbetsliv så att varje människa kan få mer makt över sin arbetstid, beslut som den sittande arbetsmarknadsministern själv har lagt fram förslag om – en flexibel arbetstid som innebär att alla människor, inte bara riksdagsmän, får möjlighet att ta ett par timmar ledigt, gå ned i arbetstid under en period eller gå upp i arbetstid under en period och som innebär att individen ges makt.

Det förslag som Hans Karlsson själv lade fram och som det skulle komma en proposition om efter valet 2002 om Socialdemokraterna vann valet, som Mona Sahlin lovade, har fortfarande inte kommit. Nu finns det en förhoppning om att det ska komma någon gång under mandatperioden.

Det handlar om den totala oförmågan att göra något åt vårt samhälles största utmaning, nämligen segregationsfrågorna. Vi missar människor som växer upp i utanförskapet eftersom alldeles för lite görs.

Folkpartiet har ett tydligt alternativ. Vår målsättning är att så snart som möjligt tillsammans med våra borgerliga vänner ta över regeringsmakten i detta land för att se till att få en regering som faktiskt vill regera. Det handlar om att förenkla regler för företagande. Det handlar om att värna arbetslinjen, att se till att människor kommer i arbete och att avskaffa socialbidrag för de människor som egentligen är arbetssökande eftersom dessa människor ska vara en del av arbetsmarknadspolitiken och flyttas från socialkontoren och komma in på arbetsförmedlingen. Det handlar om att införa en jobb- och utvecklingsgaranti så att vi kan se till

att alla människor som riskerar att fastna i utanförskapet får en åtgärd från samhällets sida. Det handlar om att inse att dagens arbetsmarknadspolitik har nått vägs ände. Lägg ned AMS, skapa en ny myndighet och öppna upp för mångfald och se till att det händer något på arbetsmarknadspolitikens område. Och det handlar, herr talman, om en offensiv i de utsatta områdena. Vi har satt vårt mål lågt. Vi har sagt att minst 60 % i de utsatta områdena ska ha jobb. Men vi är tvungna att sätta detta mål så lågt av den enkla anledningen att Socialdemokraterna ligger på en måluppfyllelse där en majoritet saknar arbete. Om detta kommer Mauricio Rojas att tala lite mer om senare.

Anf. 3 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! Att ha ett arbete är en viktig del av människans välbefinnande. Att känna sig behövd, att man bidrar med sin arbetskraft till att samhället utvecklas framåt och att ta ett eget ansvar är att utvecklas som person. Människan har ett inre behov av att få känna gemenskap med andra, och det gör man bland annat på en arbetsplats.

Arbetslösheten är därför ett slöseri med mänskliga resurser och ett uttryck för dåligt förvalterskap. Det är därför oroande att arbetslösheten stiger i Sverige och då speciellt bland ungdomar i åldrarna 16–24 år. Enligt SCB:s senaste arbetskraftsundersökning som publicerades för två veckor sedan är arbetslösheten i denna grupp 11,7 %, vilket innebär att ungdomarnas arbetslöshet är nästan tre gånger så hög som för den övriga befolkningen.

Kristdemokraterna kan inte acceptera detta, och vi vill ändra på den socialdemokratiska misslyckade ungdomsarbetsmarknadspolitikerna genom följande åtgärder.

För det första: Alla ungdomar mellan 18 och 24 år ska erbjudas jobb i det reguljära arbetslivet eller erbjudas meningsfulla studier.

Utbildningssystemet måste vara konstruerat på ett sätt som gör att även ungdomar som är mer praktiskt inriktade upplever att möjligheten att utvecklas inom skolan finns. De ungdomar som är yngre än 20 år och som inte går i gymnasieskolan bör ges möjligheter att få någon form av kommunal praktiktjänst. Den lön som betalas ut bör kallas för praktiklön.

För det andra: Inga ungdomar ska behöva leva på socialbidrag. De snåriga ersättningsreglerna för arbetslösa, svårigheten att kvalificera sig för a-kassa kombinerat med låga ersättningsnivåer innebär att många ungdomar måste söka socialbidrag för sin dagliga överlevnad. Det finns även en risk för att många ungdomar fastnar i ett evigt kretslopp av arbetsmarknadspolitiska åtgärder och ersättningsperioder i öppen arbetslöshet.

För det tredje: Ungdomar ska uppmuntras att starta eget företag. Det är viktigt att samhället förmedlar en bredare syn på arbete än att det alltid innebär en anställning hos någon annan. Kristdemokraterna har föreslagit att ett nationellt program med speciell inriktning på företagande och entreprenörskap bör införas i gymnasieskolan.

Om samhället inte lyckas med att ge ungdomar meningsfull utbildning eller möjlighet till sysselsättning riskeras ett utanförskap där ungdomar känner att de inte är en del av samhället och att de inte fyller någon funktion i vardagen. Denna frustration leder lätt till förakt för vux-

envärlden och de normer och värderingar som är grundläggande för demokratin.

Det är inte bara på ungdomsarbetslöshetens område som regeringens arbetsmarknadspolitik har misslyckats. EU delar oron för arbetsmarknadsläget i Sverige med oppositionen här i kammaren. I går behandlade arbetsmarknadsministrarna en rapport om Europas arbetsmarknad. Sverige fick, som vanligt, ett antal påpekanden om att det i Sverige är svårt att starta eget, att skatte- och avgiftsbelastningen på de lägst avlönade är för hög, att vi utnyttjar utländsk kompetens för dåligt, att för många slutar skolan för tidigt, att lågutbildade får för lite kompetensutveckling samt att alltför många uppbär sjukersättning.

Kristdemokraterna vill ändra på denna misslyckade socialdemokratiska arbetsmarknadspolitik genom följande reformer:

För det första ska arbete alltid löna sig. Arbetslöshetsersättningen måste reformeras. Kristdemokraterna vill införa en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Den nya arbetslöshetsförsäkringen ska ge grundläggande ekonomisk trygghet så länge som den arbetslöse står till arbetsmarknadens förfogande. Ersättningen ska grunda sig på de inkomster som man faktiskt har haft och betalat avgifter för under den senaste 24-månadersperioden, inte den inkomst man har när man blir arbetslös. Det bör inte finnas någon bortre parentes i arbetslöshetsförsäkringen. Systemet skulle ge den arbetslöse starka incitament att aktivt söka arbete. Det innebär att allt arbete, oavsett anställningsform, skulle kunna löna sig. Men för detta krävs också ett enkelt och överblickbart regelverk.

För det andra gäller det att invandrare snabbare ges tillgång till arbetsmarknaden. Undersökningar visar att den som inte snabbt hamnar i arbetslivet ofta fastnar i ett långvarigt bidragsberoende. Därför måste denna insats påbörjas redan vid asylansökandet.

Kristdemokraterna vill införa en modell som innebär att svenskundervisning kombineras med praktik eller lärlingsplats. Arbetet ska inte enbart främja språkinläringen utan även underlätta det fortsatta steget ut på arbetsmarknaden. I vårt land finns mycken språkkompetens samlad, genom alla de personer som kommit hit från andra länder. Den specifika kännedomen om olika länders kulturer är en ovärderlig kunskap att använda inom olika branscher och industrier.

Kristdemokraterna vill också införa så kallade jobbguider för den invandrare som är ny på den svenska arbetsmarknaden. Jobbguiden blir ett personligt ansvar för den arbetsökande, och på olika sätt kan den stödja och lotsa den arbetssökande fram till ett arbete.

För det tredje gäller det att använda den erfarna äldre arbetskraften. Trygghet och valfrihet ska prägla arbetsmarknaden. Därför ska äldre kunna anpassa sitt arbete efter just sin unika situation. Vill och kan man trappa ned sin arbetstid några år före pensionen ska man kunna göra det. Om man vill fortsätta att arbeta efter ordinarie pensionsålder ska man också kunna göra det.

Kristdemokraterna föreslår därför elva konkreta åtgärder för att underlätta för de äldre när det gäller att vilja, orka och kunna arbeta så länge de önskar och på de villkor som passar dem. Där ingår bland annat att diskrimineringslagstiftningen ska utökas till att omfatta förbud mot diskriminering av äldre och uppmuntra till eget företagande. Vidare handlar det om en informationskampanj om äldre i arbetslivet och om att

påverka avtalspensionssystemet så att det inte blir dyrare att anställa äldre arbetskraft än att anställa yngre.

För det fjärde gäller det att utveckla lärlingsutbildningen. Lärlingssy- stem kan utvecklas både inom den svenska gymnasieskolans ram och som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd för arbetslösa. Skola och samhälle visar inte de praktiska färdigheterna den uppmärksamhet som är rimlig. Omkring 300 hantverksyrken är på väg att dö ut på grund av att det inte finns någon utbildning.

På olika platser i landet har projekt med lärlingsutbildning som ar- betsmarknadspolitisk åtgärd slagit mycket väl ut. Med en väl fungerande lärlingsutbildning inom gymnasieskolans ram kommer på sikt behovet av lärlingsutbildning som arbetsmarknadspolitisk åtgärd att minska. I dags- läget föreligger dock ett stort behov.

För det femte gäller det att fortsätta med friårsförsöket. Kristdemo- kraterna menar att a-kassemedel ska kunna användas till den arbetstagare som under ett år ersätts av en arbetslös person. Det har visat sig att många av dem som utnyttjar möjligheten att ta ett friår är kvinnor i ål- dern 35–55 år i den offentliga sektorn – en grupp med mycket höga ohäl- sotal.

Friåret innebär också att den arbetstagare som utnyttjar friåret åter- kommer mer stimulerad till sin gamla arbetsplats. Många kan därmed undvika utbrändhet. Ännu är det för tidigt att säga om friåret också kan minska ohälsan bland de arbetslösa. Men om många arbetslösa får arbete under ett år borde det få effekt på hälsan, även om det inte omgående leder till att den arbetslöse får ett fast jobb. Vi kristdemokrater förordar att friårsförsöket fortsätter, gärna i utvidgad form, för att sedan grundligt utvärderas.

För det sjätte gäller det att verkställa riksdagens beslut om individu- ellt kompetenssparande. Våren 2002 överlämnade regeringen till riksdag- en inriktningsproposition, proposition 2001/02:175, om stimulans för individuellt kompetenssparande. Systemet avsågs träda i kraft den 1 juli 2003.

Propositionen föregicks av en utredning som blev klar redan under år 2000. Efter det att frågan dragits i långbänk kom så propositionen, dock mycket urvattnad och oprecis. Regeringen uttalade i propositionen att man under hösten 2002 avsåg att återkomma med ett konkret förslag med nödvändiga förändringar av lagstiftningen.

I februari månad 2003 deklarerade statsrådet Hans Karlsson att be- redningen av ärendet fortfarande pågick. Något ytterligare besked gavs inte våren 2003, trots att systemet skulle träda i kraft den 1 juli. Det är anmärkningsvärt att någon proposition inte heller aviseras i den nya pro- positionsförteckning som sträcker sig fram till den 22 januari 2004. Ett stort problem är regeringens bristande respekt för riksdagens beslut att införa ett system med individuellt kompetenssparande, att gälla från och med den 1 juli 2003.

I en med övriga borgliga partier gemensam reservation har vi redovi- sat hur detta kompetenssparande praktiskt kan genomföras för att behålla en hög nivå på arbetskraften. Det är nu verkligen hög tid att regeringen visar handlingskraft och verkställer riksdagens beslut.

Herr talman! I en gemensam borgerlig reservation om den allmänna inriktningen på arbetsmarknadspolitiken redogörs det att antalet arbetade

timmar per invånare har sjunkit från 830 timmar i slutet av 1900-talet till ca 770 timmar per invånare och år i början av 2000-talet. Konjunkturinstitutet påpekar i sin rapport från oktober att det är detta mått som framför allt bestämmer invånarnas materiella levnadsstandard. Det tyder på att den arbetsmarknadspolitik som Socialdemokraterna i dag bedriver, med ständigt färre arbetade timmar, urholkar vår levnadsstandard.

Kristdemokraterna föreslår i sina reservationer och särskilda yttranden i betänkandet ytterligare ett antal åtgärder som vi tror skulle reformera arbetsmarknadspolitik. Där har vi föreslagit reformer för lönebidraget till arbetshandikappade, aktivitetsgarantin och anställningsstödet. Vi vill också att de statliga verken ska bli mer effektiva i sin yrkesutövning och har därför föreslagit reformer för dessa – allt detta för att få en arbetsmarknadspolitik som sätter individen i centrum, som öppnar för mångfald och valfrihet och som ökar vår levnadsstandard.

Jag ställer mig bakom alla kristdemokratiska reservationer och yttranden i betänkandet men yrkar bifall endast till reservation 7 och till den gemensamma borgerliga reservationen 37.

Anf. 4 ANDERS WIKLUND (v):

Herr talman! Många har talat varmt om arbetets betydelse. Det tänker också jag göra.

Naturligtvis finns det, som några konstaterat här från talarstolen, ingen annan källa till välbefinnande än arbete. Människors vilja till arbete och samhällets förmåga att tillvarata den viljan är givetvis grundvalen för varje samhälles utveckling.

Om jag inte minns fel konstaterade en socialdemokratisk finansminister för sisådär 60–70 år sedan att ett samhälle inte har råd att inte arbeta. Gamla sanningar står sig! Den framtida demografiska utvecklingen, som också berörts, och dess konsekvenser ställer självfallet dessa frågor och denna grundläggande sanning i blyxtbelysning.

Hur står det då i dag till med samhällets förmåga att länka viljan till arbete samman med arbetslivet – något som är bland annat arbetsmarknadspolitikens uppgift?

Vi kan konstatera att en positiv utveckling under några år, mellan 1997 och 2002, med en ökad sysselsättning och en minskande arbetslöshet nu har brutits. Vi ser nu hur sysselsättningen stagnerar och arbetslösheten åter ökar.

Inför nästa år pekar prognoserna mot en total arbetslöshet på nivån 7–7 ½ %. Särskilt oroande är, som några påpekat, att den öppna arbetslösheten ökar och att den ökar snabbast bland ungdomar och i grupper som i dag står längst bort från arbetsmarknaden. Detta är naturligtvis en mycket bekymmersam utveckling både på kort sikt och på lång sikt.

På kort sikt riskerar en ökad öppen arbetslöshet att öka inflödet till långtidsarbetslöshet och utanförskap. Därmed undergrävs själva förutsättningarna för att på längre sikt tillvarata människors vilja till arbete och egen försörjning.

Arbetsmarknadspolitik har många uppgifter. Jag vill peka på två centrala uppgifter: dels att matcha och leda arbetskraften in i lediga jobb, dels att med aktiva insatser bibehålla och förbättra anställbarheten och att rusta arbetslösa för nya jobb.

I ett läge där den öppna arbetslösheten ökar måste tyngdpunkten naturligtvis ligga på aktiva insatser. Vi i Vänsterpartiet menar att den kraftiga neddragningen av programvolymerna, som beslutades under 2003 och som gäller också för 2004, måste omprövas. Förutom insatser för att förbättra ungdomars situation måste ökat fokus läggas på åtgärder som underlättar inträde i arbetslivet för utlandsfödda och för människor med funktionshinder och reducerad arbetsförmåga. Här har faktiskt AMS ett mycket tydligt uppdrag av riksdagen.

Arbetsmarknadspolitikerna är ett viktigt led i politiken för full sysselsättning och tillväxt; det kan vi konstatera. Men vi ska också komma ihåg att sysselsättning och tillväxt har två sidor, nämligen en utbuds- och en efterfrågesida. Arbetsmarknadspolitikerna kan aldrig ensam kompensera för en otillräcklig efterfrågan på arbetskraft. Det är kvalificerat nonsens att tro det.

Självklart spelar den svaga konjunkturen en viktig roll för nedgången i ekonomin och försämringarna i arbetsmarknadsläget. Vi kan också konstatera att den pågående utvecklingen i kommuner och landsting med neddragningar och personalminskningar spär på de här problemen ytterligare, och på mer än ett sätt, vill jag påstå. Vi bevittnar i kommuner och landsting hur en av resursbrist definierad övertalighet, som på kort sikt hanteras med personalminskningar, om bara några år genom de kommande stora pensionsavgångarna kommer att bytas i arbetskraftsbrist och rekryteringssvårigheter i stora delar av den offentliga sektorns verksamhet. Vi tycker inte att detta är klok politik. Därför tycker vi att kommun- och landstingssektorn behöver tillföras ytterligare resurser.

Höga ohälsotal är naturligtvis den andra stora utmaningen. Även om, som det har påpekats, sjukfrånvaron och antalet sjukskrivningsdagar ser ut att börja minska fortsätter faktiskt de långa sjukskrivningarna och förtidspensioneringarna att öka. Orsakerna är komplexa. Jag vill peka på några relevanta omständigheter.

Jag menar att klimatet på arbetsmarknaden har hårdnat. Under 90-talets djupa ekonomiska kris skärptes omvandlingstrycket och förändringstakten i hela arbetslivet. Det ledde till omorganisationer och personalminskningar. Sjukfrånvaron och övertidsarbetet har ökat, samtidigt som deltidsanställningar och otrygga anställningar, som behovs- och projektanställningar, blivit allt vanligare. Effektivitetskraven har skärpts även i verksamheter som i Samhall. I kombination med lönebidragsnivåer som släpar efter har detta inneburit att fler återfinns i förtidspensioneringar i stället för på arbetsmarknaden, där de skulle behövas.

Teknikutvecklingen pågår med full kraft. Man kan konstatera att samtidigt som den på många sätt är nödvändig och viktig för verksamheternas utveckling och effektivisering har den också en baksida. Den ökade andelen ensamarbete rationaliserar bort vissa yrkesgrupper och stänger ute många människor.

Nya välfärdsmodeller och sättet att organisera produktionen introduceras också, som bland annat innebär *outsourcing* av olika stöd- och servicefunktioner i företag, till följd av ökat fokus på kärnverksamheter. Stöd- och servicefunktioner som, när det knoppar av, bildar egna självständiga kärnverksamheter. På så sätt får vi en utveckling som gradvis minskar utrymmet i arbetslivet för människor som av olika skäl inte kan prestera på topp eller som har en nedsatt arbetsförmåga.

I själva verket handlar problemet med ökade sjukskrivningar inte så väldigt mycket om att människor har blivit sjukare utan om att arbetslivet kanske har fått svårare att ta hand om de människor som har lite besvär och sjukdomar. Om detta skulle vara en korrekt iakttagelse står vi inför ett stort problem. Då löper vi en stor risk att få en strukturellt betingad arbetslöshet som biter sig fast. Då kan vi få det som Erik Ullenhag var inne på, samtidig arbetsbrist och arbetslöshet.

Vi står tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet bakom målet om halvering av ohälsan. Inom ramen för det samarbetet pågår en rad olika arbeten. Vi tar fram olika förslag för att minska ohälsan. Riksdagen har redan beslutat om ett antal åtgärder för att bland annat förbättra precisionen i sjukskrivningsprocessen. På gång är ett förslag som ska förbättra olika myndigheters samverkan kring den enskilde för snabbare rehabilitering och återgång till arbete. Det tycker vi är jättebra. Platsförmedlingarna kommer att få en central roll i denna samverkansstruktur.

Förslag saknas inte heller på det förebyggande området. Det handlar om företagshälsovårdens roll, utveckling av systematiskt arbetsmiljöarbete. Det handlar om kvalitet och omfattning av arbetsmiljöutbildning, ekonomiska drivkrafter och inflytande i arbetslivet för arbetstagarna.

Samarbetspartierna är helt överens om inriktningen både när det gäller arbetsmarknadspolitiken och när det gäller att minska ohälsan. Men vi i Vänsterpartiet skulle förstås önska att vi rörde oss med både större och snabbare steg – ingen tvekan om den saken.

Herr talman! Vi ser i dag en arbetsmarknad växa fram som tudelas alltmer. Problemet handlar om mekanismer i arbetslivet som leder till både ökade svårigheter att få fotfäste på arbetsmarknaden för dem som står utanför och ökad utslagning av dem som finns på insidan.

Vi behöver alltså ett uthålligare arbetsliv. Den demografiska utvecklingen och finansieringen av välfärden i framtiden kräver inte bara tillväxt utan också hushållning med resurserna, framför allt de mänskliga, vilket i själva verket är förutsättningen för tillväxt. Den stora utmaningen för det politiska systemet och parterna på arbetsmarknaden är att skapa sådana förutsättningar så att alla får tillträde till arbetslivet, färre blir sjuka och fler kan arbeta kvar till ordinarie pension. Då skapar vi förutsättningar för flera arbetade timmar och mer produktiva arbetstimmar.

Jag avslutar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 5 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Anders Wiklund för en bra beskrivning av verkligheten. När man lyssnar på Anders Wiklund är det nästan som om man satt på läktaren och inte följde svensk politik. Det finns risk för att man tror att Anders Wiklund representerar ett parti i opposition.

Anders Wiklund räknar upp ett antal saker man gör på ohälsoområdet, men i övrigt är det mer en eländesbeskrivning av hur verkligheten ser ut, efter det att Vänsterpartiet under ett ganska stort antal år faktiskt har varit ansvarigt för arbetsmarknadspolitiken genom sitt samarbete med regeringen.

Jag har två konkreta frågor till Anders Wiklund. Den första är: Vilka åtgärder anser Anders Wiklund att man har vidtagit för att bryta utanför-

skapets förorter och för att få i gång företagande och öka det utbud av arbeten som Anders Wiklund talade om?

Anders Wiklund talar om anställbarhet. Ett av de beslut som riksdagen har fattat för att öka anställbarheten är individuella kompetenskonton. På vilket sätt driver Vänsterpartiet på regeringen för att man ska verkställa riksdagens beslut?

Anf. 6 ANDERS WIKLUND (v) replik:

Herr talman! Eländesbeskrivning – allt är relativt. Var jag från Tyskland eller Spanien skulle jag förmodligen inte betrakta Sverige som ett eländigt land att leva i. Det finns alltså de som har det mycket sämre än vi. Vi har faktiskt klarat oss mycket bra och gör så fortfarande. Men det hindrar inte att man ser problem, och det hindrar inte att man framför allt ser problemen i samband med de förändringar och utmaningar vi står inför i framtiden när färre ska försörja alltfler. Då har vi inte råd att ha någon del av arbetskraften utanför arbetslivet. Det är mitt bekymmer. Så allt är relativt, Erik.

När det gäller kompetenskonto för vi diskussioner om att hitta system eller lösningar som vi tror kan fungera. Här har vi i de olika partierna lite olika synpunkter, men jag är väldigt hoppfull. Jag är till min natur positivt lagd och tror att vi kommer till rätta med problemen och så småningom hittar en gemensam lösning som vi kan lägga fram för riksdagen.

Om du har lite tålamod, Erik, tror jag att du kommer att få se ett sådant förslag på riksdagens bord under den här mandatperioden.

Anf. 7 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Nu säger Anders Wiklund att om jag har lite tålamod kommer jag att få se ett förslag om kompetenskonto på riksdagens bord under den här mandatperioden. Det låter som ett ganska betryggande svar. När vi diskuterade frågan i utskottet i maj eller juni fick vi beskedet att det kommer ett förslag på riksdagens bord som ska träda i kraft den 1 juli 2003. Så där glider man lite grann.

Anders Wiklund säger också att det är värre i Spanien och Tyskland. Ja, men för den kvinna som i dag har svårt att få ekonomin att gå ihop, hon som inte har råd att köpa vinterkläder till barnen är det ett elände att ni har misslyckats med politiken. För dem som växer upp i Sverige och bor i områden där 60 % saknar arbete och som inte känner en enda vuxen som arbetar är det föga tröst att höra Anders Wiklund säga att det är värre i Tyskland och Spanien.

Sedan vill jag återupprepa min fråga. Jag hoppas att det var så att Anders Wiklund missade den, men jag försöker en gång till. Ni har nu varit med och haft makten i Sverige sedan 1995–1996, och ni har haft ett ganska stort inflytande. Vilka åtgärder är ni mest stolta över som ni har vidtagit för att underlätta för företagen att öka utbudet av arbete? Vilka åtgärder är ni mest nöjda med som ni har vidtagit för att se till att man bryter utanförskapet? Hur hade arbetslösheten sett ut i Rinkeby, Husby, Stenhagen, Angered ifall ni inte hade suttit vid makten?

Anf. 8 ANDERS WIKLUND (v) replik:

Herr talman! Problemet är att det inte finns några enkla lösningar. Vi står inför ett stort problem och en stor utmaning, det är min uppfattning.

Vi har ett mycket stort behov av att öka arbetskraftsutbudet, öka antalet arbetade timmar och skapa mer produktiva timmar för att vi i framtiden ska kunna finansiera den välfärd som vi alla – även Erik, om jag har förstått saken rätt – slår vakt om.

Det är naturligtvis ett problem att en andel av befolkningen i arbetsför ålder inte platsar på arbetsmarknaden. Om det bara berodde på arbetsmarknadspolitiken, ja, då kunde man ändra den. Men så enkelt är det inte.

Jag är helt övertygad om att utvecklingen i arbetslivet tenderar att försvåra för en allt större grupp människor att komma in på arbetsmarknaden. Det leder till att alltfler människor av olika skäl slås ut från arbetslivet. Jag tror inte att det beror på att människor allmänt sett har blivit sjukare, utan jag tror att det beror på att man på arbetsplatserna har fått en hårdare inställning till människor som har olika besvär. Detta är ett grundläggande problem som alla har att hantera i dag.

Det finns inget parti som med en självklar automatik kan säga att man sitter inne med lösningen. Här krävs det lösningar från det politiska systemet, och det krävs också att arbetsmarknadens parter tar sitt ansvar. Hur ska det gå för företagen i framtiden om det inte finns arbetskraft att tillgå? Vi har ett gemensamt intresse i botten. Mitt bekymmer är att vi ibland tenderar att bortse från detta gemensamma ansvar.

Anf. 9 CLAES VÄSTERTEG (c):

Herr talman! Till att börja med vill jag tacka för att den felaktiga knapptryckningen uppmärksammades. Om inte annat så framgår det väl av anförandet att jag inte instämmer i Vänsterpartiets politik.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 8 och 37, men givetvis står jag bakom alla övriga reservationer från Centerpartiet.

Att ha ett arbete är viktigt, inte bara för att ha en inkomst. Det är minst lika viktigt för människors självbestämmande, upplevelsen av livskvalitet och delaktighet. Att inte ha ett arbete innebär för många människor ett stort lidande, såväl ekonomiskt som psykiskt.

Tyvärr är det i dag alltför många människor som står utanför arbetsmarknaden och som känner ett utanförskap. Under senare tid har antalet människor utan arbete ökat betydligt. Mina borgerliga kolleger och även Vänsterpartiet har pekat på att arbetslösheten ökar. På punkt efter punkt pekar kurvorna åt fel håll. Den totala arbetslösheten ökar, ungdomsarbetslösheten ökar och antalet arbetade timmar minskar.

Kombinerat med detta är det stora problemet för Sverige också de fortsatt höga sjukskrivningstalen och den dramatiska ökningen av antalet förtidspensionärer. På sikt ökar det risken för växande arbetskraftsbrist, löneökningar, högre inflation och stigande räntor.

Trots fakta och statistik intalar regeringen sig själv att dess förda arbetsmarknadspolitik är bra. Tyvärr är inte arbetslivsministern här i dag. Jag hade gärna velat höra vad han har för syn på vad som ska ske i framtiden. Vi får nöja oss med herr Karlsson nr 2, om jag får uttrycka det så.

Jag hade också velat höra om arbetslivsministern står fast vid ett uttalande som han gjorde i den här kammaren i våras. Då sade han: ”Jag vill påstå att vår arbetsmarknadspolitik trots många hårda prövningar och trots tidvis hård kritik varit mycket lyckosam.”

Min slutsats är att regeringens bild inte överensstämmer med verkligheten. Statistiken talar sitt tydliga språk. Regeringens arbetsmarknadspolitik har snarare handlat om sifferexcursis än om att skapa förutsättningar för flera att komma ut i riktiga arbeten. Det behövs ett nytänkande och en reformering av arbetsmarknadspolitik.

Herr talman! Det behövs inte bara en åtgärd för att komma till rätta med den ökande arbetslösheten, utan det behövs en rad olika åtgärder. Det är alltifrån att lämna den centraliserade arbetsmarknadspolitik till förmån för lokal makt. Det är också att reformera utbildningssystemet så att det ger en rätt till kunskaper och så att det förbättrar människors möjligheter till livslångt lärande. Men man behöver också införa ett nytt och förändrat inkomstskattesystem.

Centerpartiet har förslag till ett system som innebär sänkt skatt för dem med låga och normala inkomster. Ett sådant system ökar incitamenten för att ta ett arbete. När fler människor går från bidrag till att kunna försörja sig själva då minskar samhällets kostnader samtidigt som skatteintäkterna ökar. Många människor i arbete lägger grunden för en väl utbyggd välfärd.

Den svenska arbetsmarknaden har genomgått stora förändringar på kort tid. Men tyvärr har inte regeringens politik hängt med i svängarna. Svensk arbetsmarknadspolitik behöver inte mer centralisering, utan tvärtom behöver mer makt och resurser decentraliseras.

Ett viktigt steg i att reformera arbetsmarknadspolitik är att minska på Arbetsmarknadsverket och AMS. Beslut och resurser ska läggas där kunskaper om de lokala förhållanden finns. Centerpartiet vill därför att de lokala arbetsförmedlingsnämnderna ska få en roll värd namnet och inte som i dag vara ett spel för gallerierna.

Kombinerat med att förändra strukturer och rena organisationsformer vill vi också stärka individens inflytande över åtgärder och utbildningar. Varje arbetslös som riskerar att under en längre vara arbetslös bör tilldelas en omställningspeng för att sedan själv kunna välja mellan olika åtgärdsprogram.

Men det är också viktigt att sätta in extra åtgärder för dem som riskerar att bli långtidsarbetslösa. Går man utan arbete en längre tid tappar man kontakten med arbetsmarknaden, och det blir allt svårare att ta sig in igen. Vi vill därför se en form av övergångsarbetsmarknader där långtidsarbetslösa får kontakt med arbetsmarknaden vilket ökar chanserna att få ett nytt jobb. För att stimulera sådana här övergångsarbetsmarknader vill vi sänka arbetsgivaravgiften för arbetsgivarna.

Herr talman! Det är väl känt – det har framförts tidigare här i dag – att vi har ett stort problem med den demografiska situationen. Många kommer att lämna arbetslivet och många kommer att gå i pension under den närmaste tiden. Om dagens mönster består så kommer 40 % att ha lämnat arbetslivet fram till 2015.

Vi kommer inte på egen hand att kunna lösa de problem som har uppstått. Det är nödvändigt att vi tillvaratar de resurser som finns bland människor både innanför och utanför Sveriges gränser. Det är därför dags att vi ser till att vi får en arbetskraftsinvandring.

Samtidigt som vi står inför en situation där allt tyder på en arbetskraftsbrist väljer regeringen och dess stödpartier att uppmana folk att jobba mindre. Majoriteten vill permanenta försöket med friår – ett försök

som man själv skriver i budgetpropositionen har använts av dem som redan har en stark position på arbetsmarknaden. Friårsverksamheten är ett missbruk av arbetsmarknadspolitiken som undergräver arbetslinjen.

Ur Centerpartiets synvinkel är det i stället centralt att öka möjligheterna för personer med funktionshinder att delta i den öppna arbetsmarknaden. Det handlar också om att vi ska se till att även de som har hinder i form av nedsatt arbetsförmåga och som också har ett arbetshandikapp ska ha alternativ. Vi ska ha väl fungerande alternativ, som jag hoppas att vi ska utveckla Samhall till, men vi ska också se till att vi har ett lönebidrag som är värt namnet. Vi har ett stort och viktigt ansvar för dem som är arbetshandikappade.

Men vi kan återigen konstatera från Centerpartiets håll att regeringen inte är beredd att ta det ansvaret. Vid ett upprepat antal tillfällen har vi lagt fram förslag om en höjning av taket på lönebidraget från 13 700 till 15 000 kr. Tyvärr delar inte majoriteten i utskottet vår syn på vikten av detta. Nivån har varit oförändrad under närmare tio år. Det har lett till att anställda med lönebidrag har fått en radikalt sämre löneutveckling.

Herr talman! Sverige behöver ökad tillväxt. Det behövs fler individer i arbete, och antalet arbetade timmar måste öka. För att det ska bli möjligt krävs strukturreformer och omläggningar av politiken på en lång rad områden. Arbetsmarknadspolitiken är ett av dessa områden. En ny arbetsmarknadspolitik för alla måste skapas. Vi ska bygga en arbetsmarknadspolitik underifrån och utifrån individen och lokala förutsättningar. Sverige ser inte likadant ut överallt, och ska inte heller göra det. Därför ska dessa problem lösas med ett individperspektiv och på det lokala planet. Vi ska värna de enskilda människorna, inte de stora byråkratiska organisationerna.

Anf. 10 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Propositionen är en framförhandlad gemensam sak av Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet. Mycket – i stort sett allt – är bra, även om man kan ha en del synpunkter på saker som man skulle vilja trycka hårdare på. Jag kommer att ta upp en del av detta. Som tidigare talare har varit inne på så beklagar jag också att ansvarigt statsråd, Hans Karlsson, inte är närvarande när vi behandlar budgeten. Detta är ju ett av de viktigaste betänkanden som arbetsmarknadsutskottet behandlar. Jag hoppas att han kan närvara vid kommande förhandlingar i stället.

Det viktiga här är att sysselsättningsmålet, det vill säga att 80 % av befolkningen i åldern 20–64 år ska ha reguljär sysselsättningen, fortsätter att gälla. Det är ett bra mål, och vi ska jobba efter det. Det är också någonting som vi måste arbeta vidare med, för det finns nu tecken på att arbetslösheten ligger kvar på samma nivå som förra året och till och med ökar något. Det är uppenbart att vi måste ha en beredskap för att ytterligare pressa ned arbetslösheten. Ingen vill ju bli arbetslös. Det är ett gissel för den enskilde, och det får i många fall mer eller mindre katastrofala följder för honom eller henne. Därför måste det finnas en beredskap för att ytterligare pressa ned arbetslösheten. Samtidigt, herr talman, så finns det redan i dag yrken med arbetsbrist. Detta måste vi också ta hänsyn till.

Det är framför allt två saker som är viktiga att poängtera här. Det gäller först och främst den fria rörligheten av arbetskraft inom EU även efter det att EU utvidgats med tio nya medlemsländer efter den 1 maj nästa år.

Vi får inte skapa ett A- och ett B-lag av arbetskraft inom EU på arbetsmarknaden och vi ska inte heller ha lönedumpning eller social dumpning. Men vi måste värna den fria rörligheten.

Den andra punkten är riksdagens beslut om arbetskraftsinvandring från länder utanför EU och EES. Det är ett beslut som riksdagen fattade i våras, i april. Tyvärr har det fortfarande inte kommit något besked till riksdagen om den parlamentariska utredning som riksdagen har efterfrågat. Det är oerhört svagt av regeringen att inte lyckas skriva ett sådant direktiv på så pass många månader som det har gått sedan riksdagen fattade beslut om detta.

Detta är alltså två punkter när det gäller den arbetsbrist som vi kommer att få inom några år, och som till och med på vissa håll redan finns.

En annan viktig fråga är att ohälsotalen fortsatt är mycket höga, även om ökningen nu verkar ha stoppats. Vi måste alla hjälpas åt. Vi kan inte lägga hela bördan på arbetsgivaren, utan vi måste alla ta ett ansvar. Det gäller framför allt att komma åt det höga tempot i livet. Livspusslet måste gå ihop. Arbete, fritid och familj måste kunna kombineras på ett vettigt sätt. Därför måste vi också tillsammans ta ett ansvar för att komma åt ohälsotalen. Arbetsgivaren har ett stort ansvar. Därom råder ingen tvekan. Men arbetsgivaren har inte hela ansvaret för den ökande ohälsan.

Det finns flera saker som vi satsar mer på i propositionen. En sak är en ökad satsning på de arbetshandikappade. Tyvärr har de fått allt sämre förutsättningar på arbetsmarknaden. Vi måste därför höja stödet. Vi har i budgeten lagt till 119 miljoner kronor, vilket motsvarar ungefär 1 000 nya lönebidragsanställda. Det är viktigt att vi fortsätter hålla ett öga på detta så att alla får samma förutsättningar.

En annan sak som vi ökar medlen för är den rena regionala skyddsombudsverksamheten. Den får förstärkningar för tillsynsverksamheten. Det är också viktigt att vi tar tag i de frågorna.

Flera här i kammaren har efterfrågat nya tag inom arbetsmarknadspolitiken. Jag ska ta upp ett av mina favoritämnen – friåret. Jag tycker att det är en alldeles utomordentligt bra frihetsreform, som jag är förvånad över att inte alla kan ställa upp på. Friåret går ju ut på att man ska ha rätt att ta ledigt från sitt jobb i mellan tre och tolv månader och få ersättning med 85 % av a-kassan under förutsättning att arbetsgivaren samtidigt erbjuder plats till någon som är arbetslös.

Det finns inget annat ord för den frihetsreform som friåret är än succé! Platserna är efterfrågade och det är fler som vill ha friår än vi kan erbjuda platser till för närvarande. Ändå finns det folk som ifrågasätter hela friårsreformen. Är det inte ett hot mot den svenska tillväxten så är det ett brott mot den svenska arbetslinjen, säger de. Men hallå – vi lever på 2000-talet, och vi måste ifrågasätta vad tillväxt är! Tillväxt är ett fint ord i den här salen, och vi måste fråga oss vad långsiktig tillväxt är för något. Tillväxt kan inte vara att vi har en massa människor sjukskrivna. Tillväxt kan inte vara att vi tillåter ohälsan att öka. Tillväxt kan däremot vara att vi tar hänsyn till de långsiktiga konsekvenserna och tittar på människan.

Friåret kan motverka ohälsan i arbetslivet. I de försök som nu görs i tolv kommuner och i de utredningar som görs angående friåret visar det sig att de som tar ut friåret är framför allt offentliganställda kvinnor i 35–60-årsåldern. Det är just den gruppen som har de högsta ohälsotalen på

svensk arbetsmarknad. Det är väl jättebra om de får en chans att trappa ned, vila upp sig och hämta andan för att kunna fortsätta jobba.

Samtidigt låter man en person som har varit arbetslös komma in på arbetsmarknaden. Det förhindrar att den personen tappar fotfästet och ger honom en chans på arbetsmarknaden. Detta, säger folk här i talarstolen, är ett hot mot tillväxten. Det finns till och med socialdemokrater som säger att detta inte går och att så kan vi inte göra.

Men hallå! Detta är ett nytt sätt att möta den nya arbetsmarknaden. Människor kan stanna upp och ta ett andetag. Det motverkar ohälsan. Låt oss pröva det! Vi har prövat detta i tolv kommuner, och det har visat sig vara en succé. Blunda inte för den verkligheten, kära riksdagsledamöter både till höger och till vänster!

Jag kan tillägga att det är glädjande att vi har fått igenom att friåret ska införas från 2005 i hela landet på minst samma villkor som gäller i dag. Detta lär bli verklighet, och succén kommer att fortsätta.

Samtidigt hoppas jag också att vi tar ett tag när vi gäller den generellt förkortade arbetstiden och sänker veckoarbetstiden från dagens 40 timmar ned till kanske 35 timmar, framför allt för att få livspusslet att gå ihop. Nu ska Miljöpartiet, Vänstern och Socialdemokraterna tillsammans jobba för att få ett sådant försök för att belysa ohälsoproblemet och jämställdhetsperspektivet när det gäller en generellt förkortad arbetstid. Jag tror att det kommer att slå mycket väl ut.

Det finns en punkt som jag särskilt vill lyfta fram. Regeringen, Vänstern och Miljöpartiet ger mer pengar till HomO, det vill säga mot diskriminering på grund av sexuell läggning. Jag tror att det är väldigt viktigt, framför allt efter att ha tittat på TV de senaste veckorna och sett att det finns idrottsledare som klart diskriminerar homosexuella och bisexuella och nekar dem att vara med i idrotten. Det är helt uppenbart att HomO behöver mer resurser för att motverka diskriminering. Detta motsätter sig Moderaterna som vill avskaffa HomO helt och hållet och Kristdemokraterna som vill skära ned verksamheten med 1 miljon. Det är enastående att man kan blunda för den bistra verkligheten. Vi behöver mer resurser för att motverka diskriminering, inte mindre.

Ytterligare en punkt som jag vill nämna är naturligtvis hur vi på den svenska arbetsmarknaden ska integrera människor som kommer utifrån. En av de frågor jag vill ta upp gäller hantverksutbildning. Jag tror att det är väldigt viktigt att invandrare, som kanske inte har den teoretiska utbildning och den sfi-utbildning som krävs, får chansen att använda den hantverksteknik de kan. Därför är det mycket viktigt att AMS och Integrationsverket arbetar för att göra det möjligt för hantverksskunniga invandrare att bli verksamma inom hantverksbranschen.

Slutligen vill jag säga några ord om kompetensutvecklingsprogrammet. Jag antar att Erik Ullenhag även kommer att fråga mig om detta. Jag kan bara instämma i den kritik som finns. Jag tycker att det är beklagligt att vi ännu inte har hittat ett system för det individuella kompetenssparet. I dag finns närmare 5 miljarder kronor på det här kontot. Det är synd att vi inte kan använda de pengarna till just kompetensutveckling, men tyvärr har vi ännu inte hittat ett system som kan tillgodose de krav som vi, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna har satt upp för att det ska bli ett system för kompetensutveckling som är långsiktigt hållbart. Jag

hoppas dock att vi återkommer till riksdagen med detta inom en väldigt snar framtid.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation nr 10 under punkt 6 och reservation nr 31 under punkt 21. Jag instämmer naturligtvis i samtliga reservationer, men för tids vinnande vill jag bara yrka bifall till dessa två.

Anf. 11 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Ulf Holm har den föga trivsamma uppgiften att tillhöra försvarsadvokaterna för den förda politiken eller för den politik som inte bedrivs. Det kan inte vara speciellt roligt.

Speciellt en sak av det han tog upp var angeläget och bra. Det var talet om den fria rörligheten och behovet av att öka den fria rörligheten av arbetskraft. Det kan jag fullt instämma i.

Men i övrigt kan man lite förenklat säga att huvudreceptet för en bättre arbetsmarknad och att fler ska få jobb är att vi ska ha lite kortare arbetstid och friår. Dessutom står Ulf Holm bakom regeringens politik.

Mina frågor till Ulf Holm är helt enkelt: Känner inte Ulf Holm en växande frustration inför att Miljöpartiet är ett stödparti till ett parti som för en politik som leder till att alltfler står utanför arbetsmarknaden? De regionala spänningarna blir större i landet, och ungdomsarbetslösheten ökar. Antalet långtidsarbetslösa ökar. Jag kan fortsätta den upprepning som jag gjorde i mitt inledningsanförande. Finns det inte någon gräns för när man inte kan hålla på längre? Vad är Miljöpartiets bidrag? Jag talade mycket om småföretagens roll. Ibland i diskussionerna vill Miljöpartiet göra gällande att de speciellt värnar om småföretagen och småföretagsamhetens villkor. Jag pekade på vikten av ha ett klimat som gör att småföretagarna och egenföretagarna nyanställer. Vad är Ulf Holms bidrag för att skapa den här större efterfrågan i det regeringsarbete som han så livligt deltar i?

Anf. 12 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att jag är så mycket försvarsadvokat. Jag tycker att den här budgeten är bra. Det är också anledningen till att jag står bakom den.

Jag tror att huvudreceptet för att få fart på Sverige är en sådan här budget och de satsningar som vi tre partier gör tillsammans. Vi lyckas också bromsa ökningen av arbetslösheten och höja sysselsättningsnivån. Man ska betänka att situationen i många andra europeiska länder är värre. Jag tror att samarbetet mellan Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet de senaste fem åren har bidragit till att ökningen av arbetslösheten har varit mindre än den hade varit i annat fall. Jag tror att vårt arbete tillsammans har gjort att vi har kunnat pressa ned arbetslösheten och hålla den på en så pass låg nivå som den trots allt är jämfört med många andra länder. Det tycker jag att man måste titta på.

Sedan finns det naturligtvis saker som jag skulle vilja jobba snabbare med. Jag håller inte alls med om att Miljöpartiets linje att vi ska arbeta mindre och ha kortare arbetstid skulle vara ett hot mot tillväxten. Problemet i dag är att de som har jobb jobbar så mycket att de blir sjuk-skrivna. Det kan inte vara ett recept för tillväxt att ha hundratusentals sjuk-skrivna, Anders G Högmark. Jag tror att om vi jobbar lite mindre och

fler delar på jobben blir det bättre för alla. Det skapar en långsiktig hållbar tillväxt. Dessutom sliter vi inte ut människor. Människor kan aldrig bli kuggar i maskineriet. I politiken måste vi se människan som ett värde. Det är ett värde att vara frisk, kunna gå till jobbet och känna glädje i jobbet, inte att vara sjukskriven.

Anf. 13 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! När det gäller det sista, människovärde och glädjen att jobba etcetera, kan vi vara helt överens. Det finns väl ingen som har någon annan uppfattning än att man ska föra en politik som skapar förutsättningar för detta. Jag är medveten om att det finns väldigt många människor som säkert behöver ta igen sig en och annan dag eller en och annan vecka för att klara ett tufft arbetsliv.

Men den stor frågan är ju på vilket sätt Miljöpartiet, genom sitt aktiva stöd till Socialdemokraterna, medverkar till den situation som i dag är. Ulf Holm säger att han tror att Miljöpartiets medverkan har inneburit att vi har minskat arbetslösheten. Man ska kanske inte diskutera en trosfråga – man får respektera att människor har sin tro. Jag vet däremot att arbetslösheten, långtidsfrånvaron, ungdomsarbetslösheten etcetera har ökat. De regionala skillnaderna är större. Ohälsotalen och frånvaron i Norrbotten och Gävleborgs län är dubbelt så stora som i Småland.

Min fråga är: Känner inte Ulf Holm något delansvar för att han, genom Miljöpartiets parlamentariskt stöd, skapar förutsättningar för att regeringen ska kunna fortsätta att bedriva denna politik som gör att allt färre människor måste försörja alltfler? Ulf Holm kan inte friskriva sig från det ansvaret. Om Miljöpartiet hade givit parlamentariskt stöd till andra grupperingar, hade vi inte haft denna utveckling.

Jag håller med om att Ulf Holm inte var mycket till försvarsadvokat. Det är klädsamt att han kanske innerst inne känner att det inte är så roligt att tillhöra ett stödparti. Då är måhända behovet av försvar också ganska litet.

Anf. 14 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Jag tar på mig ansvar för den förda politiken, och jag tycker nog att jag i mitt tal försvarade och argumenterade för den budget som vi har tagit fram tillsammans med Socialdemokraterna och Vänstern. Jag är fullt medveten om att Miljöpartiet har stött den politik som genomförts de senaste åren, och till skillnad från Anders G Högmark är jag ganska stolt över den. Jag tror att om Miljöpartiet inte hade hjälpt regeringen i dessa svåra frågor, hade utvecklingen varit värre. Arbetslösheten och ohälsotalen hade då varit högre. Tack vare det aktiva stödet från Miljöpartiet har regeringen förmåtts att ta en del beslut som jag tror att den i annat fall inte skulle ha fattat.

Se bara på beslutet om friår, som är så omdiskuterat här i kammaren till och med bland en del socialdemokrater! Det är en succé. Det är väl få reformer som är så efterfrågade som just friårsreformen. I de tolv kommuner där den har genomförts vill mångdubbelt fler personer få del av friårsplatser än vad det finns utrymme för.

Jag förstår inte hur man kan kritisera en reform som har blivit en sådan succé. Den är dessutom absolut inget hot mot tillväxten. Den är tvärlöst en förutsättning för en långsiktig tillväxt under de kommande åren.

Det finns naturligtvis regionala skillnader. Vi får inte tillåta att arbetslösheten ska förbli så hög. Jag tror därför att det är viktigt att Miljöpartiet fortsätter att aktivt stödja regeringen och hjälpa den till en bättre politik. Miljöpartiet ska inte överlämna ansvaret till någon annan.

Prot. 2003/04:40
2 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

Anf. 15 ANDERS KARLSSON (s):

Herr talman! Varannan LO-kvinna arbetar obekvämt eller oregelbunden arbetstid. Många tjänstgör som springvikarier som rings in vid behov. Att vara behovsanställd betyder att arbetsgivaren i praktiken har makten över både ens arbetsliv och ens fritid. Man har inte en aning om hur nästa dag kommer att se ut och vet inte ens om det över huvud taget finns något jobb att gå till i morgon eller nästa vecka.

Belägenheten att duga vid behov innebär att få sitta vid telefonen morgon efter morgon och dag efter dag i förhoppning om att arbetsgivaren ska ringa och erbjuda ännu ett kortjobb för några timmar eller dagar. De här kvinnornas möjligheter att råda över sina liv är små eller rentav obefintliga.

Arbetsmarknaden kan knappast beskyllas för att sakna flexibilitet, men problemet är att rörligheten genomförts på den enskildes bekostnad. De borgerliga partiernas företrädare sjunger mer än gärna de tillfälliga anställningarnas lov under devisen att sådana anställningar är inkörspor-ten till fasta jobb.

Behovs- och projektanställningar är de anställningsformer som ökar mest. Speciellt kvinnor, särskilt unga med invandrarbakgrund, är klart överrepresenterade. Sedan 1990 har vikariat och andra tidsbegränsade jobb ökat från 130 000 till 510 000. Bland dem som är behovsanställda kan bara 3 av 10 räkna med att få en anställning efter fyra år. Endast 4 av 10 vikarier och 7 av 10 provanställda kan kalkylera med att få anställning.

Vi har alltså inte för få springvikarier och objekts- och projektanställda på svensk arbetsmarknad, tvärtom. De flesta som fastnar i den här typen av jobb tycker inte heller att de har för stor frihet. De berättar gärna om vad det innebär att sakna den frihet, den trygghet och det skyddsnät som en fast anställning kan ge.

Yngre och äldre, kvinnor och män, högt eller lågt utbildade – det är ingen skillnad. Ytterst handlar det om att veta vad man får i lön den 25:e, eller om man över huvud taget får någon lön, och om man kan veta att man är ledig på torsdagskvällar och kan gå på basketträning eller börja på den efterlängtdade kursen i engelska.

Herr talman! Vi ser i dag exempel på hur småbarnsföräldrar missgynnas i arbetslivet. Både mammor och pappor råkar illa ut, men kvinnor drabbas i större utsträckning eftersom de fortfarande tar ett betydligt större ansvar för hem och familj. De tar ut mestadelen av föräldraledigheten när barnen är små, och de stannar hemma när barnen är sjuka.

Dessa orättvisor är oacceptabla. Denna diskriminering får inte fortsätta, och regeringen överväger nu olika förslag för att stärka utvecklingen av otrygga och tidsbegränsade jobb och för att stärka anställnings-skyddet för föräldralediga och småbarnsföräldrar på arbetsmarknaden.

Anställningstryggheten är en djupt ideologisk fråga. På inget annat område märks de ideologiska skillnaderna så tydligt mellan oss socialdemokrater och de borgerliga. Medan vi ser att politiska beslut kan stötta

och stärka den som hamnar i kläm lägger företrädesvis moderater ansvaret på den enskilde och skulden på den som inte lyckas hävda sin rätt.

Visserligen försöker nu Moderaterna att tona ned sina attacker mot arbetsrätten, i syfte att skapa en image av ett mjukare och mer löntagarvänligt parti, men när vi läser Moderaternas riksdagsförslag på arbetsrättsområdet, som förvisso är inklämda i allmän motionstext så att de ska passera obemärkt, ser vi att det är samma löntagarfientliga förslag nu som alltid.

De gäller förlängning av provanställningsperioden och att även större företag ska tillåtas undanta två personer från turordningsreglerna. De handlar vidare om individuella avtal i stället för kollektivavtal, om att arbetstiden ska göras upp mellan anställd och arbetsgivare och så vidare och så vidare.

Jag medger gärna att jag har svårt att förstå logiken i en sådan politik – hur ökade klyftor, mindre inflytande för den enskilde på arbetsplatsen och mer av otrygghet och oro ska kunna leda till en bättre arbetsmarknad.

Herr talman! Att bekämpa arbetslösheten är och förblir socialdemokratiens viktigaste utmaning. Trots den lågkonjunktur som drabbat Europa har Sverige klarat sig hyggligt, men lågkonjunkturen har gått hårt åt arbetsmarknaden. Situationen på och utvecklingen av arbetsmarknaden har blivit tuffare. Alltfler med fysiska eller psykiska besvär är sjukskrivna eller sorteras ut. Denna process måste brytas.

Jag vill dock påstå att vår arbetsmarknadspolitik har varit lyckosam, trots många hårda prövningar. Arbetsmarknadspolitiken har lagts om och förbättrats för att möta nya krav, för att nå målet om full sysselsättning och för att matchningen mellan lediga jobb och sökande står i fokus.

Detta har bland annat skett genom en förskjutning av insatserna från praktikåtgärder till matchning och utbildning och genom insatser för dem som har det allra svårast på arbetsmarknaden.

Våra mål är tydliga och högt satta: alla som lever i Sverige ska ha samma rättigheter och skyldigheter – men också samma möjligheter. Precis som det tidiga industrisamhället misshushållade med våra begåvningsreserver genom att utestänga barn ur arbetarklassen från utbildning och vissa yrken leder förminskningen av människor med invandrabakgrund till ett slöseri med våra gemensamma tillgångar.

- Mottagandet av nyanlända flyktingar och stödet för deras etablering i samhället ska reformeras med inriktning på tidigare tillträde till arbetsmarknaden.
- Svenskundervisning, yrkesinriktad praktik och validering av kompetens ska kunna ske parallellt.
- Arbetsmarknadsverket och andra myndigheters ansvar ska förtydligas.
- En valideringsdelegation ska tillsättas och får 60 miljoner under fyra år för att bättre värdera och tillvarata människors kunskap och kompetens.

Men det handlar också om att kunna erbjuda praktikplatser efter ankomst till Sverige och om att bygga upp personligt stöd för den grupp

invandrare som i dag inte ens söker arbete och därför står allra längst från fullt tillträde till vårt samhälle.

De borgerliga partierna säger sig stå för en arbetsmarknadspolitik som öppnar upp för dem som är utestängda från arbetslivet. Men med tanke på de stora besparingar de föreslår på området arbetsmarknad för nästa år – Moderaterna 3 miljarder, Kristdemokraterna 9 miljarder, Folkpartiet 10 miljarder och Centern mer än 13 miljarder – konstaterar jag att detta knappast leder till att fler får jobb. Sannolikt leder inte borgerlighetens förslag om minskade resurser för arbetsmarknadsutbildning till att de som står längst bort från arbetsmarknaden ges chans till jobb.

Att föreslå stora besparingar i ett läge då arbetslösheten stiger tyder på både ansvarslöshet och nonchalans. Jag tolkar detta som att moderater, folkpartister och kristdemokrater knappast tycker att det är lönt att satsa på en aktiv arbetsmarknadspolitik som rustar och stöttar människor när det gäller att komma tillbaka till arbetslivet. Den individuella satsning som till exempel Folkpartiet talar sig varm för med utbildning och jobb- och utvecklingsgaranti kommer därför att bli svår att genomföra, såvida den inte enbart reserveras för ett fåtal.

Och som om dessa besparingar inte vore tillräckliga ska de arbetslösa klämmas åt genom hårdare tag och nypor. Man vill införa en omställningspeng. Smygvägen vill de borgerliga införa en bortre parentes i arbetslöshetsförsäkringen. Det är inget annat än kränkande. Den arbetslöse ska tacksamt stå med mössan i hand och ta emot den peng som anses lämplig för just henne eller honom. Man vill också införa en ökad egenfinansiering av a-kassan, vilket innebär tre fyra gånger högre kostnader för den enskilde jämfört med i dag.

Herr talman! Som socialdemokrat avvisar jag bestämt tanken på försämringar för de arbetslösa, eller att den som har haft otur att bli av med jobbet själv ska stå för arbetslöshetens kostnader.

Vår inriktning för att bryta utanförskap är klassisk socialdemokratisk politik, det vill säga en aktiv arbetsmarknadspolitik som understödjer tillväxt så att den öppna arbetslösheten kan minska i hela landet under de kommande åren. Allas delaktighet på arbetsmarknaden är nödvändig om vi ska åstadkomma långsiktig ekonomisk tillväxt. Det är den vägen vi ska gå! Trygghet och inflytande ska öka, inte begränsas.

- Floran av tidsbegränsade anställningar ska avgränsas. Tillsvidareanställning ska vara norm.
- Chansen till återanställning ska öka.
- Föräldraledigheten ska inte kunna missbrukas under uppsägningstid.
- Skyddet för gravida och föräldralediga ska stärkas.
- Undantagen i turordningen ska bort.

Jag är övertygad om att de allra flesta utanför detta hus håller med om aktiva satsningar för att rusta och utveckla – inte kraftiga nedskärningar i arbetsmarknadspolitiken kryddat med en försvagad anställningstrygghet och ett urholkat skydd mot arbetslöshet.

Herr talman! Bristen på hälsa är i första hand ett gissel för dem som drabbas. De får betala ett högt pris i form av smärta, brist på pengar och

avsaknad av arbetskamrater och gemenskap. I andra hand drabbas vi alla. Ökade kostnader för sjukskrivningar innebär mindre pengar till välfärd och trygghet.

Orsakerna till den ökade ohälsan är komplexa. Det har vi pratat mycket om, men det handlar också om olika synsätt. Vi socialdemokrater slåss för att synliggöra sambandet mellan en god arbetsmiljö, ett utvecklat arbete och hög konkurrenskraft. Arbetsplatser där personalen ges inflytande gör produktionen mer effektiv och kvalitetsinriktad.

Brister i arbetsmiljön kan givetvis inte ensam förklara varför så många är sjukskrivna, men det är en avgörande faktor. Av tradition har kampen för ett friskare arbetsliv gått ut på att söka och undanröja det negativa på arbetsplatserna. Det är viktigt och riktigt, och det ska vi fortsätta med. Men vi behöver även lyfta fram och förstärka de faktorer som håller oss friska på jobbet. Låt mig nämna några:

- Bra arbetsledning, inflytande och delaktighet.
- God ergonomi, väl avvägda krav, rimlig fysisk och psykisk belastning.
- Stimulans, arbetsglädje och belöning.

För att halvera sjuktalet fram till 2008 behövs många idéer och åtgärder som kan samverka. Vi har tillsammans med fackföreningsrörelsen beslutat att genomföra en landsomfattande satsning, Hälsolyftet. Inom dess ramar ska vi bland annat kartlägga arbetslivet för att se vilka hindren är för att minska ohälsan, samråda och diskutera med det lokala näringslivet kring arbetslivets utveckling och skapa stöd och mötesplatser för långtidssjukskrivna genom uppsökande verksamhet.

Hälsolyftet är ett komplement till de övriga insatser vi gör på ohälsområdet för att till exempel utveckla arbetsmiljön.

I dag vet vi att ca 40 % av sjukskrivningarna har sin grund i hur arbetsmiljön fungerar. Framför allt är det stress och psykisk belastning som ökat kraftigt från mitten av 90-talet. Samtidigt finns de traditionella problemen: belastningsskador som orsakas av tynga lyft, sneda arbetsställningar och ensidiga och monotona arbetsuppgifter.

För att vända trenden behövs mer satsningar på förebyggande arbete, och med fördel vänder vi oss därför till arbetsplatserna. Kunskapen om vad som krävs finns nämligen huvudsakligen bland anställda, fackligt förtroendevalda, chefer och arbetsledare ute på de enskilda arbetsplatserna.

Exempelvis är en lyhörd och framsynt ledning med ett genuint intresse för personalen nödvändig om ohälsan ska minska. Chefer och ledning måste ge utrymme för de anställda att vara med och påverka sin arbetsmiljö och sina arbetsvillkor. Och förbättringar har också skett. Det är glädjande att notera att kloka arbetsgivare insett att det finns vinster att hämta och pengar att tjäna genom att åtgärda brister i arbetsmiljön. Vår bedömning är att mer än 40 % av arbetsgivarna nu har ett fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete. Detta är givetvis inte tillräckligt.

Arbetsmiljöutbildningen behöver stärkas, mycket beroende på att antalet småföretag ökar och att arbetsmiljöfrågorna blir alltmer samman-

Arbetsmiljöverket har fått en resursförstärkning för att strama upp tillsynen. Fler inspektörer har kunnat anställas. Under det första halvåret 2003 besökte verket 18 000 arbetsställen och ställde 29 000 krav på förbättringar. Det är dubbelt så många som vid samma tid förra året.

Från och med 2004 får Arbetsmiljöverket en permanentning av anslaget för tillsynsverksamhet med 29 miljoner kronor. Den regionala skyddsombudsverksamheten får 30 miljoner från nästa år, och ytterligare 3 miljoner satsas på metodutveckling inom företagshälsovården.

Herr talman! Många människor känner otrygghet i sin vardag. Det kan vara oro över att inte kunna försörja sig, oro över att bli arbetslös eller oro över att inte få fotfäste på arbetsmarknaden efter en lång tid av arbetslöshet. Så får det inte vara. För oss socialdemokrater är tryggheten en självklar del av välfärden. Vi vill ha ett samhälle där människor känner trygghet i livets alla faser och där allas förmåga till arbete tas till vara.

Alternativet är en borgerlig politik med sänkta skatter som mest gynnar dem som tjänar mest, en kraftigt bantad arbetsmarknadspolitik, försämrad anställningstrygghet och tuffare tag mot de arbetslösa.

Herr talman! Till sist: Vi socialdemokrater anser att det är genom att lita på människor och deras vilja att vara med och ta ansvar som man bygger en framgångsrik politik. Det är genom trygghet och klara regler som människor frigörs och kan vara med och skapa ett bättre Sverige där alla har en plats. Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 16 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! När man väntar på att få begära replik brukar det dröja en stund innan det är något man reagerar på. Men när Anders Karlsson antrade talarstolen reagerade jag vid första meningen.

En av huvudteserna från Folkpartiets sida är att det är ett problem i Sverige att LO, som är ett särintresse, styr politiken. För ett par veckor sedan kom en rapport från LO om otrygga anställningar. Ett par veckor senare står Anders Karlsson i riksdagens talarstol. Vad är det första han gör? Jo, han levererar rapporten om otrygga anställningar.

Han talar om dem som i alla fall har ett jobb och är med i facket. Men han talar inte om de barn som växer upp utan att känna en människa som har ett arbete. Han talar inte om att långtidsarbetslösheten ökar. Han talar inte om att ungdomsarbetslösheten ökar. Han talar inte om att antalet arbetade timmar inte ökar. Han talar inte om dem som slås ut utan han levererar till LO.

LO har pekat på att den viktigaste frågan i Sverige är otrygga anställningar, och då ställer sig arbetsmarknadsutskottets ordförande i talarstolen och levererar. Det är skillnad i perspektiv.

För oss handlar det om att se till att ge de människor som verkligen står utanför en möjlighet. Då kanske de här arbetena, vikariat och annat, kan vara ett sätt att komma in på arbetsmarknaden. Vi kan ha fel, men vi ser det på olika sätt. Det är de grupperna vi vill tala oss varma för.

Det är med förlov sagt en regeringstrött socialdemokrati. Om ni sitter kvar till 2006 har ni regerat i 21 år av 24. Ändå står du här, Anders Karlsson, och ägnar majoriteten av din tid åt att skylla på borgerlig politik och tala illa om de förslag vi lägger i kammaren och inte om vad du

ska göra åt de stora problem som det svenska samhället har. Dessutom är det en felaktig beskrivning som du gör. Vi sparar inte några 10 miljarder på arbetsmarknadspolitiken. Du vet att 8 miljarder ges tillbaka i form av en skattereduktion när vi ändrar reglerna för a-kassan.

Anf. 17 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det var någon fråga. Det var en mängd påståenden om att min politik var felaktig. Det är möjligt att den är det. Jag kan bara säga att den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken har varit oerhört framgångsrik under de år som Erik Ullenhag räknade upp här. Han menade att vi inte hade lyckats.

Vi har under slutet av 90-talet och fram till 2001 haft den högsta tillväxten i västvärlden. Vi har haft högre tillväxt än EU. Vi har haft högre tillväxt än OECD. Vi har haft den högsta sysselsättningsgraden i Europa och förmodligen i hela världen. Och så säger Erik Ullenhag att jag bara pratar om de borgerligas dåliga förslag i budgeten. Jag tycker att de är dåliga.

Ni sparar de facto 10 miljarder på arbetsmarknadspolitiken, Erik Ullenhag. Kan man genom att spara 10 miljarder ge en bättre arbetsmarknadspolitik än den som den socialdemokratiska regeringen levererar?

Anf. 18 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att det är svårt för människor utanför den här salen att känna igen sig i Anders Karlssons verklighetsbeskrivning när han talar om att allt går bra. Jag tror att det är svårt för de drygt 650 000 personer som i morse vaknade upp och inte hade ett jobb att gå till eller också ville arbeta mer än vad de gör i dag. Det är svårt för dem att känna att det går bra för Sverige. Det är svårt för dem som är fast i utanförskapets förorter att känna att det går bra för Sverige. Jag tror att de har en annan verklighetsbeskrivning än Anders Karlsson.

Däremot tror jag att personerna i LO-borgen tycker att regeringen levererar. Men det blir människor som hamnar utanför, som slås ut.

Jag ska ställa några konkreta frågor till Anders Karlsson. Jag försökte ställa dem till Vänsterpartiet två gånger. Jag frågade Vänsterpartiet: Vad är ni mest nöjda med i kampen mot segregation under de senaste åren? Vilken enskild åtgärd är ni mest nöjda med? Jag frågade också: Vilken enskild åtgärd för att öka företagandet i Sverige är ni mest nöjda med? Anders Karlsson tillhör dem som är glada över att Sverige ställde sig utanför euron. Jag tror att det var ytterligare en sten på bördan för svenska företagare.

Om ni har genomfört så mycket som är bra för att bryta utanförskapet, hur hög hade arbetslösheten varit i Rosengård, Husby, Stenhagen, Gottsunda och Angered om ni inte hade styrt? Hade arbetslösheten där varit 70 eller 80 %, i stället för de 60 % som är verkligheten i socialdemokratins Sverige?

Anf. 19 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Nu kom frågan.

När det gäller utanförskapet för invandrargrupper som har kommit till Sverige kan vi vara överens om att vi inte har lyckats fullt ut. Varje arbetslös, som inte kan gå till ett arbete fast man vill det, är ett misslyck-

ande för politiken. Men vem har stått fast vid den fulla sysselsättningens politik? Vem är det som har sett till att skapa åtgärder och program för att få människor tillbaka till arbetsmarknaden? Vem har gått i täten för det tåget? Jo, socialdemokratin, i varje sådan fråga.

När det sedan gäller utanförskapet för de människor som har kommit till Sverige vill jag nämna storstadssatsningen. Det skrevs en speciell proposition för att satsa på de ställen i framför allt storstäderna där de största problemen med segregation av invandrare fanns. Den ställde inte Folkpartiet upp på fullt ut.

Det var 1,7 miljarder som satsades. Malmö högskola har utvärderat storstadssatsningen i Malmö och säger att det har blivit ett lyckat resultat. Södertörns högskola har utvärderat storstadssatsningen i Fittja och säger att det har blivit ett ganska lyckat resultat, ett betydligt bättre resultat än om inte den speciella satsningen hade gjorts.

Nog har den socialdemokratiska regeringen försökt åtgärda problemen. Men vi har inte lyckats fullt ut. Vi har inte lyckats fullt ut att pressa ned arbetslösheten till det som vi kallar den fulla sysselsättningen. Men vi har slitit hårt med det.

Vi har haft en tillväxt och en reallöneutveckling under slutet av 90-talet som inte har någon motsvarighet sedan 50-talet och början av 60-talet. Nog har vi utträttat en hel del, Erik Ullenhag.

Anf. 20 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! När jag hör Anders Karlsson måla upp allt elände i Sverige, som han gjorde i början av sitt anförande, undrar jag liksom Erik Ullenhag vad Socialdemokraterna har gjort med sin makt.

Det är uppenbart att vi måste få fler i arbete. Det är en åsikt som delas av EU, nu senast i rapporten av den förre holländske premiärministern Wim Kok som behandlades på ministerrådsmötet i går. Där fick Sverige samma påpekande som EU-rådet ger Sverige i sin sysselsättningsstrategi: Sverige måste öka incitamenten för att arbeta genom att titta över skatte- och bidragssystemet. Man måste öka deltagandet av invandrare på arbetsmarknaden och minska antalet långtidssjukskrivna.

Här är oppositionen i denna kammare i gott sällskap med både den förre premiärministern Wim Kok och hela EU-rådet. Jag undrar vad socialdemokraterna och regeringen tänker göra för att tillmötesgå den kritiken.

Anf. 21 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller EU och sysselsättningsstrategin ligger Sverige i topp i alla parametrar. Vi har en sysselsättning på över 77 %. I Europa i övrigt är det säkert 15 % lägre, kanske till och med 20 % lägre, även om jag inte kan siffran. Allting är relativt.

Sedan har vi fått ett påpekande om att det behövs incitament för att fler ska jobba.

En sådan reform är maxtaxan i barnomsorgen. Det är ett sätt att ge människor större möjlighet att kunna lämna sina barn på dagis och få mer över av lönen. Det handlar alltså om en maximal ersättning till det offentliga för att människor ska kunna ha sina barn i verksamhet. En hel del åtgärder är vidtagna på det området.

Anf. 22 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! Svaret till EU-rådet och till oppositionen är alltså att vi har maxtaxan. Det är ynkligt.

Vi har i våra reservationer föreslagit att ungdomarna ska kunna starta eget, vilket måste uppmuntras bland annat genom att införa entreprenörskap i skolorna. Vi har sagt att invandrare ska kunna kombinera svenskundervisningen med praktik- och lärlingsplatser. När det gäller äldre har vi sagt att man skulle kunna påverka avtalspensionssystemet så att det blir lönsamt att anställa äldre arbetskraft. Man måste också ändra diskrimineringslagstiftningen.

Varför avvisar Socialdemokraterna alla konstruktiva förslag till att öka arbetskraftsutbudet, något som både EU och den oberoende rapporten anser behövs? Varför avvisar ni alla konstruktiva förslag som läggs fram i denna kammare?

Anf. 23 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Först vill jag säga att vi inte avvisar alla förslag som oppositionspartierna lägger fram i denna kammare.

Vad sedan gäller möjligheten att få invandrare att komma ut på arbetsmarknaden vill jag säga att det görs speciella satsningar på arbetsförmedlingsverksamheten på de orter där invandragrupperna är störst. Det finns extraresurser till handledare för att hjälpa invandrarna ut på arbetsmarknaden genom att vägleda dem och vara med på arbetsplatsen under ett inledningsskede. Det är en av många åtgärder som vidtas på arbetsmarknadspolitikens område, framför allt inom Arbetsmarknadsverkets ramar.

Anf. 24 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Jag vill inte påstå att allt det som Anders Karlsson sade var fel. Däremot var det mycket som inte bara jag ställer mig frågande till.

Det är naturligtvis en tuff uppgift att försvara en mycket dålig politik som lett till att så många människor står utanför arbetsmarknaden. Det kan inte vara lätt när han inte ens får uppbackning av sin regering.

I det sammanhanget vill jag säga, herr talman – flera har varit inne på det tidigare – att det är något märkligt att inte statsrådet anser det vara värt besväret att besöka riksdagen för att föra en dialog, ett samtal, en debatt med de partier som finns företrädade här. Om det inte finns utomordentligt starka skäl tycker jag att det tyder på en anmärkningsvärd nonchalans, vilket förvånar mig med tanke på att arbetsmarknadsministern i andra sammanhang varit här. Det är förvånande, och jag hoppas att det är sista gången under denna mandatperiod som vi får uppleva detta i samband med en budgetdebatt.

Anders Karlsson för ett långt resonemang om hur bra det är och vilka människor som känner sig otrygga. Jag skulle, precis som Erik Ullenhag, vilja säga följande: Tänk om den miljon människor, som varje dag inte går till jobbet, hade fått ta del av detta anförande! Många skulle ha frågat sig vad företrädaren för den socialdemokratiska regeringen talar om och undrat vad han gör för att de ska få komma in på arbetsmarknaden.

Anders Karlsson säger att det är klassisk socialdemokratisk politik att med arbetsmarknadspolitiken understödja tillväxtpolitik. Det må så vara,

men eftersom ni inte för någon tillväxtpolitik har ju inte arbetsmarknadspolitiken någon reell roll i sammanhanget.

Inte med ett ord har Anders Karlsson berört behovet av fler arbetsgivare och fler företag som efterfrågar arbetskraft i form av kortare jobb, längre jobb, tillsvidareanställningar. Man kan raljera, herr talman, över de små jobben, men rimligtvis är det bättre att ha små jobb än att inte ha några jobb alls.

Anf. 25 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Vad gäller frågan om Hans Karlssons närvaro i kammaren i dag kan jag inte svara på den. Hans Karlsson har säkert giltiga skäl att inte vara här. Det skulle förvåna mig mycket om så inte vore fallet. För övrigt har Hans Karlsson varit med i den förrförra debatten, och därför tycker jag att vi i denna debatt kan lämna frågan om Hans Karlssons närvaro eller ej därhän.

Ingen tillväxtpolitik? Det svar jag gav Erik Ullenhag tidigare var att den tillväxt som vi haft i det här landet från senare delen av 90-talet fram till i dag varit bland de högsta i Europa och OECD. Om den uppgiften är felaktig vill jag att Anders G Högmark säger det här och nu.

Fler arbetsgivare? Självklart vill vi ha fler arbetsgivare och fler människor i arbete. Det har jag heller inte försökt undanhålla i någon av diskussionerna. Varje människa som inte kan gå till ett arbete, om han eller hon så vill, är ett misslyckande för politiken. Men vem har stått till svars för den fulla sysselsättningspolitiken? Är det Moderaterna eller Socialdemokraterna? Det är en fråga som Anders G Högmark kan besvara.

Slutligen vill jag ställa en fråga till Anders G Högmark om er reservation där det sägs: ”Det måste bli mer lönande att arbeta. Bidragssystemen måste reformeras bl.a. vad avser ersättningsnivåer och villkor i övrigt.” Kan jag få ett svar och ett förtydligande om vad ni menar med den formuleringen?

Anf. 26 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! För den miljon människor som inte kan gå till arbetet är det en klen tröst att det finns andra länder i Europa som har det ännu sämre. Och en människa som inte kan gå till jobbet är ett misslyckande. Uppenbarligen har ni då ungefär en miljon misslyckanden på ert samvete.

Får jag fråga när Anders Karlsson och den regering han företräder räknar med att nå upp till 4-procentsmålet. När räknar regeringen med att komma med ett antal förslag som det talats om inom arbetsmarknadspolitikens område? Propositionsförteckningen är helt tom. Det talas om att man bereder, men inga förslag kommer.

De människor som står utanför arbetsmarknaden och de företagare som vill expandera och utveckla vill ha en politik som gör att detta är värt att göra. Det skulle nämligen skapa jobb och medföra att fokus inte hela tiden sätts på de arbetslösa utan på att fler människor kommer i jobb och kan bidra till sin egen och andras försörjning så att inte samhället krackelerar.

Vi är, enligt mitt sätt att se, inne på en farlig linje där sammanhållningen i landet håller på att lösas upp när en miljon människor inte kan gå till jobbet varje dag. Delar Anders Karlsson den uppfattningen? Inte

minst ungdomar, bland vilka arbetslösheten kraftigt stiger, upplever att det budskap de får när de genomgått sin utbildning är att de inte behövs.

Ni talar om era stolta traditioner, men ack så bedrövtligt ni förvaltar familjeklenoden. Ni är ju på väg att sälja ut det gamla familjesilvret.

Anf. 27 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag noterar att Anders G Högmark inte svarade på min fråga. Den är, tycker jag, väsentlig också för dem som sitter och lyssnar på debatten, den miljön som står utanför arbetsmarknaden. Vad avser ni med formuleringen: "Det måste bli mer lönande att arbeta. Bidragssystemet måste reformeras bl.a. vad avser ersättningsnivåer och villkor i övrigt."? Nu har Anders G Högmark ingen ytterligare replik och har därför inte möjlighet att svara på frågan, men kanske någon av hans partikamrater kan göra det senare under debatten.

Det är självklart oroväckande, som jag sagt tidigare, att arbetslösheten stiger. Utskottet har också i betänkandet uttalat att om arbetslösheten fortsätter att stiga måste åtgärder sättas in. Många, även vi, har ju trott att världskonjunkturen skulle vända uppåt, men i stället har en fördröjning skett. Man kan ha många teorier om vad som händer och sker i vår omvärld, men då skulle den öppna arbetslösheten inte ha gått åt det håll den gör.

Nu måste vi vidta nya åtgärder. Det resoneras om att sätta ytterligare kanske 15 000 i åtgärder framöver för att få ned den öppna arbetslösheten och kunna matcha mot de jobb som kommer i framtiden när konjunkturen svänger.

Anf. 28 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Herr talman! Anders Karlsson lyfter – föga förvånande – i sitt huvud-
anförande fram att arbetsmarknadspolitiken varit lyckosam. Samtidigt säger han att småbarnsföräldrar och kvinnor missgynnas på arbetsmarknaden. Ett antal av oss i kammaren har pekat på att arbetslösheten ökar, att ungdomsarbetslösheten ökar och att kurvorna pekar åt fel håll.

För mig är det svårt att få den ekvationen att gå ihop och se vad det är som har varit lyckosamt.

Jag har en konkret fråga till Anders Karlsson. Centerpartiet har lagt fram förslag om att höja taken för lönebidragen. I utskottsmajoritetens text står att man står fast vid att en justering är önskvärd. Jag håller med om att en justering är önskvärd och bör komma så fort som möjligt. Min fråga är: När avser Anders Karlsson och Socialdemokraterna att se till att taken för lönebidragen höjs?

Anf. 29 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller lönebidragen och taket för lönebidraget har vi skrivit i betänkandet det vi tidigare har sagt. Det finns ett behov av att höja lönebidragstaket. Samtidigt är en utredning nyligen genomförd av Sonja Fransson om de arbetshandikappade. Jan Rydhs utredning om Samhall är också nyligen framtagen. Departementet avser att återkomma med en proposition. Vad den innehåller är för tidigt för mig att säga. Jag tror att vi kan vara överens om att lönebidragstaket med den utformning det har i dag borde höjas när det finns ekonomisk möjlighet.

Anf. 30 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Fru talman! Jag delar Anders Karlssons syn att lönebidragstaket bör höjas. Samtidigt tycker jag inte att vi ska vänta och avvakta en utredning. Många ute på länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingschefer tycker att lönebidragstaket bör höjas och att det ska höjas nu.

Anders Karlsson lyfte fram att det ska göras när man har pengar, eller när det finansiella läget så medger. Jag kan bara konstatera att pengar och resurser finns till att genomföra en sådan reform som friåret. Det är en reform som har visat sig ha gett effekt för dem som redan har en stark position på arbetsmarknaden.

För det finns det pengar. Men att stärka dem som går på lönebidrag och höja lönebidragstaket finns det inte pengar till.

Anf. 31 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Vad gäller friårsförsöket är det en överenskommelse med de två samarbetspartierna. Det är framför allt Miljöpartiet som trycker på. I den frågan har det funnits pengar i budgeten tidigare, och det finns pengar avsatta för verksamheten. Man kan inte blanda olika korn. Pengar för lönebidragstaket finns inte i nuvarande budget. Men vi har varit angelägna att skriva in det i vårt betänkande och att påminna regeringen om att det är angeläget att få en höjning av det. Sedan kan vi avvakta vad som kommer ut av utredningen i form av en proposition inom området.

Anf. 32 ANDERS WIKLUND (v) replik:

Fru talman! Jag ska strax återkomma till min fråga. Jag konstaterar inledningsvis att alla i kammaren är bekymrade över arbetsmarknadsläget, och det med rätta. Det är dock väldigt långt mellan de konkreta förslagen till vad man ska göra för att vända utvecklingen. Det speglar kanske den osäkerhet som finns och villrådighet om vad man ska göra på lång sikt som kan förbättra läget och för att se till att människor kommer i arbete. Jag tycker att man ska känna en viss ödmjukhet inför den uppgiften.

På kort sikt tycker jag däremot att läget är klarare. Enligt de senaste prognoserna förutser man att den öppna arbetslösheten nästa år kommer att ligga runt 5,1 %. Jag vill påminna om att så sent som för två månader sedan var prognosen 4,7 %. Det indikerar att det är en väldigt ogynnsam utveckling. Konjunkturen fortsätter att hacka och gå på tomgång, och någon ljusning är inte i sikte. Risken är alltså överhängande att prognosen om två månader kommer att vara betydligt sämre.

Jag noterar också att Arbetsmarknadsverkets generaldirektör Anders Johansson har efterlyst mer tillskott till arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Han är mycket orolig för utvecklingen och ser helst att människor inte passivt uppbär ersättning utan att de kan sättas i meningsfulla åtgärder som ökar anställningsbarheten och förutsättningarna att få jobb när det så småningom vänder.

Jag är också väldigt orolig för att vi riskerar att få en utveckling i Sverige där vi får en strukturellt betingad arbetslöshet som biter sig fast. Jag menar att ett led i utvecklingen för att motverka detta är att se till att människor som går arbetslösa inte gör det utan att ha någon sysselsättning.

Min fråga till dig Anders Karlsson är: Delar du min oro, och är vi överens om att vi behöver skjuta till mer resurser så att människor kommer i meningsfulla åtgärder?

Anf. 33 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag delar oron för den stigande arbetslösheten. Det har jag försökt säga under hela debattens gång. Det är ett klart oroande tecken. Det som kanske gör mig mest orolig är att den internationella konjunkturen ser ut att inte vända. Många av våra exportriktade industrier är beroende av det, och samhället totalt är beroende av det.

Vi har därför i den text som vi för övrigt var överens om skulle stå i betänkandet skrivit att man ska pröva möjligheterna att genom omfördelning ställa medel till förfogande för aktiva åtgärder. Med det tycker vi att vi har gett regeringen en vink om att vi vill se att den öppna arbetslösheten inte stiger högre. Man måste se till att skaffa fram åtgärdsmedel genom kanske omfördelning så att människor har en aktiv sysselsättning under sin arbetslöshetsperiod.

Anf. 34 PATRIK NORINDER (m):

Fru talman! Under debatten i dag har Anders Wiklund anfört att det ska komma en proposition om ett system för individuell kompetensutveckling under mandatperioden. Ulf Holm hoppades att det skulle komma snart.

Om vi går tillbaka lite märkte vi i arbetsplanen för förra riksmötet att det aviserades att det skulle komma en proposition om kompetensutveckling som skulle behandlas senare under det verksamhetsåret. I utskottet kom det tvärsäkra påståenden från majoritetsföreträdarna att ett förslag skulle komma innan våren 2003 var till ända. Något förslag dök aldrig upp. I årets arbetsplan står inte ett ord om individuell kompetensutveckling.

Jag tycker nu att det vore på sin plats att Sveriges riksdag i dag fick ett besked av utskottets ordförande om när en proposition om ett system för individuell kompetensutveckling kommer. Regeringen har förutom de 4,8 miljarderna kronor som redan är avsatta begärt att ytterligare få ett bemyndigande om 1 ½ miljard kronor placerade på ett räntefritt konto i avvaktan på ett beslut hur det ska användas för kompetensutveckling, som man säger.

När kommer förslaget, utskottets ordförande Anders Karlsson? Kommer det år 2004, år 2005, år 2006, eller när kommer förslaget? Kommer det över huvud taget? Att det behöver göras något för att understödja det livslånga lärandet och öka människors möjlighet att förkovra sig och utvecklas torde vara utom all tvekan. Stärkt kompetens innebär stärkt ställning på arbetsmarknaden. Människor vågar anta nya utmaningar i arbetslivet och på det viset öka välbefinnandet och trivseln i arbetet.

I augusti var mer än 135 000 människor sjukskrivna mer än ett år. Det är en ökning jämfört med förra året på 12,5 %. Kostnaden för sjukskrivningar och förtidspensioner har ökat med svindlande 7,5 miljarder hittills i år. De sammanlagda kostnaderna för dessa motsvarar mer än väl kostnaden för att driva samtliga grundskolor, alla gymnasieskolor och alla

fritidshem i Sverige. Sammanlagt står minst en och en halv miljon människor i arbetsför ålder utanför arbetslivet en vanlig vardag.

Regeringen verkar passivt mest stå och titta på. Det kommer få åtgärder som förbättrar situationen. Inte ens ett förslag till individuellt kompetenssparande har regeringen lyckats prestera sedan halvmesyren om riktlinjer presenterades i maj 2002. Om nu inte regeringen själv kan prestera en proposition kan den ju anta det förslag som vi skissat på i fyrpartimotionen. Det är ett tips, Anders Karlsson. Det är ett förslag som TCO och SACO ansåg vara klart bättre än regeringens.

Regeringen har ingenting att skylla ifrån sig på. Socialdemokraterna har haft ansvaret för utvecklingen i Sverige sedan 1994. Vi ser nu återigen dess misslyckande. Behöver jag upprepa frågan igen, Anders Karlsson? Är den uppfattad? När kommer ett förslag om individuell kompetensutveckling?

Fru talman! I april 1996 debatterade vi i kammaren ett kapitaltillskott till dåvarande AMU-gruppen. Det var ett tillskott som tvingades fram framför allt för att ett underskott i AMU-gruppen till största delen berodde på en passiv hållning från ägaren staten. Under 90-talet var det helt klart att det fanns ett häpnadsväckande brödraskap inom den statliga familjen. Det är något som troligen existerar även i dag. Länsarbetsnämnderna prioriterade upphandlingar från AMU-gruppen framför andra aktörer, eller som Riksdagens revisorer uttryckte det: En förklaring är att de regioner som har gått bra är de som vårdat personalrelationerna gentemot de ledande personerna inom länsarbetsnämnderna.

Det var fint formulerat.

Arbetsmarknadsutbildningen behövs för att enskilda individer ska återkomma till arbetslivet. Det ska vara en utbildning som ska vara styrd mot ett klart definierat arbetsmarknadsbehov och i allt väsentligt genomföras tillsammans med näringslivet.

I dag heter AMU-gruppen Lernia, och den sysslar fortfarande med arbetsmarknadsutbildning. Det statliga Lernia är den dominerande aktören på marknaden och har en marknadsandel på 40 %. Lernia arbetar med länsarbetsnämnder, arbetsförmedlingar och kommuner och samarbetar med försäkringskassan men även mot den privata sektorn. I dag är Lernia också ett personaluthyrningsföretag. Ordförande i Lernia är – kanske inte så förvånande – en socialdemokratisk riksdagsledamot.

Min inställning är att statligt ägarskap kan vara svårt att förena med en sund och rättvis konkurrens. Politiker kan påverkas av motstridiga intressen i sina dubbla roller som ägare och lagstiftare, vilket kan försvaga trovärdigheten och hämma riskvilligheten och entreprenörsandan hos andra aktörer. Likabehandling och rättvisa uppstår bäst om staten står neutral, vilket innebär att staten i möjligaste mån bör avstå från att själv äga och driva företag. Särskilt bör detta gälla företag som Lernia, som bygger på att staten dominerar en marknad på vilken staten är en dominerande köpare.

När vi de senaste åren har debatterat arbetsmarknadsutbildning har lite nämnts om Lernia. Det är ett statligt företag som verkar leva sitt eget liv utan att regeringen tydliggör och redovisar sin vilja med ägarskapet inför arbetsmarknadsutskottet. Det borde vara dags att staten avvecklar sitt ägande i Lernia för en sund konkurrens inom arbetsmarknadsutbild-

ning och personaluthyrning. Delar utskottsmajoritetens företrädare min uppfattning?

Fru talman! Med det här vill jag yrka bifall till reservation 1. Jag står naturligtvis bakom även övriga moderata reservationer och de reservationer vi har tillsammans med andra.

Anf. 35 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Patrik Norinder ställde en fråga till mig om det individuella kompetenssparandet. Det är inte så enkelt som fyrpartireservationen uttrycker det. Jag tror att det finns en grundläggande faktor i vårt synsätt på kompetenssparandet, nämligen att det inte ska bli ett nytt pensionsparande. Ni uttrycker här att det mycket väl kan fungera som ett pensionsparande. Vi har regler i samhället för hur mycket man får avsätta till just det.

I övrigt håller man på att tekniskt bereda ärendet. Det är inte så enkelt och lätt som det förs fram i den här reservationen.

Skillnaden är att man från borgerligt håll tycker att det inte gör någonting att man får en ytterligare gynnad sparform. Hur mycket kan handelsbiträdet på Vivo, ICA eller Konsum sätta in på ett kompetensparande för att över huvud taget få ihop så mycket pengar att det kan bli fråga om kompetensutveckling?

Det individuella kompetenssparandet kan säkert vara en liten del i kompetensutvecklingen. Det som kännetecknar socialdemokratisk politik är att det ska vara ett så rättvist system som är möjligt. Det är svaret.

Jag kan inte säga när en proposition kommer. Då har Patrik Norinder fått svar på den frågan också.

Anf. 36 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! Om man nu ska kalla det ett svar! Min fråga gällde när. Jag hade velat ha en precisering. Den fick jag inte.

Jag blev lite bekymrad när jag hörde Anders Karlsson. Det ska inte vara ännu en gynnad sparform. Börjar man dra öronen åt sig? Är det någonting som ligger bakom att det inte kommer fram något förslag? Tycker man inte att det är bra längre, Anders Karlsson, att ha ett individuellt kompetensparande? Jag börjar känna en viss oro för att det inte kommer några förslag under mandatperioden.

Om det bara rör sig om den tekniska detaljen om pensionsparande borde vi nog kunna hitta en lösning där. Jag får en känsla när jag hör Anders Karlsson att det är andra saker som ligger bakom. Behöver ni hjälp med att bereda eller att ta fram några förslag kan ni lyssna på till exempel organisationerna SACO och TCO, som tycker att fyrpartimotionen är en bra grund att stå på. Vi kan alltid diskutera detaljer i den.

Det börjar brådska, Anders Karlsson, att få fram något individuellt. Det går inte att dra detta år efter år samtidigt som regeringen avsätter miljardbelopp på ett konto som inte är räntebärande. Så här kan vi inte ha det. Se till nu att komma fram med ett förslag till riksdagen så snart som möjligt.

Anf. 37 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Om Patrik Norinder läste ut något annat av mitt svar får det stå för honom själv. Jag var tydlig med att säga att något nytt pens-

ionssparande är vi från den socialdemokratiska regeringens sida inte intresserade av. Däremot kan individuellt kompetenssparande vara en del i kompetensutveckling för personer i arbetslivet.

Som jag tidigare anförde finns det beredning i Regeringskansliet för att hitta en lösning. När den är klar kan jag återigen, Patrik Norinder, inte svara på. Jag har inte sagt att det inte ska bli någonting. Jag vet bara inte när den kommer.

Anf. 38 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! Det där klargjorde inte särskilt mycket, särskilt inte som Anders Karlsson säger att det kan vara fråga om en del. Här finns det tydligen stora problem att få fram något. Om ni inte klarar av detta är det individuella kompetenssparandet bara ett exempel på er oförmåga att prestera propositioner till Sveriges riksdag. Det är bedrövligt att ni under en så här lång period inte har kunnat komma med några skarpa förslag.

Det borde vara dags att leverera nu. Min oro för att det inte ska komma någonting över huvud taget verkar, som sagt var, befogad. Vi behöver ett individuellt kompetenssparande på den svenska arbetsmarknaden, och jag hopas verkligen att ni kan sätta fart på det här nu.

Anf. 39 MAURICIO ROJAS (fp):

Fru talman! Jag skulle vilja börja i det lilla, i den verklighet där de flesta människor inte ser svenska ut, åtminstone enligt den gamla standarden, i den verklighet där de flesta människor inte har ett jobb att gå till, i den verklighet som till exempel finns i Malmö, i Rosengård. Jag ska ta ett delområde i Rosengård som heter Herrgården för att illustrera var vi nu är i Sverige, eller var vi var åren 2000–2001, efter en ganska lång högkonjunktur.

I Herrgården bor nästan 5 000 människor. Det är ett ganska stort område. Det är 98 % som har utländsk bakgrund, det vill säga är invandrare eller har åtminstone en förälder som har invandrat. I Rosengård arbetade bara 11 % av människor i arbetsför ålder, det vill säga mellan 20 och 64 år, enligt den senaste statistik som jag har kunnat se. 11 %, en av tio, hade ett jobb att gå till i slutet av högkonjunkturen.

Jag ringde i går flera gånger till Malmö för att få uppgifter om hur det var nu. Det visste man inte, bara att det är mycket bekymmersamt. I en lågkonjunktur går det fort, och det går fort nedåt för de människor som är utsatta. Vi borde få en helt annan beredskap att veta hur det är. Om vi började med 11 %, var ligger vi nu, när arbetslösheten växer?

Det är inte bara detta som är bekymmersamt, att så få har ett jobb att gå till. Om man dessutom räknar alla dem som är öppet arbetslösa och dem som är i åtgärder når man upp till bara 20 % av befolkningen där. Detta betyder att i Herrgården, i slutet av högkonjunkturen, var åtta av tio människor i arbetsför ålder utslagna från arbetsmarknaden.

Jag fick höra av Anders Karlsson att någon har bedömt insatserna i Malmö som lyckade. Allt är relativt, som Anders Wiklund sade.

Den verklighet som finns i Herrgården är tyvärr inte ny. Anders Karlsson nämnde storstadssatsningen. Okej! Vi tar det. Av 24 områden hade 16, i slutet av högkonjunkturen, inte ens nått upp till 60 % vad gäller sysselsättning. 60 % är inte mycket att kräva.

När vi har områden där majoriteten inte jobbar har vi inte längre individuella problem, utan vi har kollektiva problem. Vi har miljöer som präglas helt och hållet av utanförskap. Vi har barn som växer upp och kommer att växa upp präglade av den här verkligheten.

Bara i de här 16 områdena i storstadssatsningen som inte nådde upp till 60 % sysselsättning handlar det om 200 000 människor. Om vi räknar alla de andra områdena i hela Sverige som befinner sig i den här situationen har vi säkerligen 300 000 eller 350 000 människor som lever i det här extrema utanförskapet.

Vad hade då det regerande partiet plus stödpartierna att säga om detta? När Anders Wiklund fick frågan svarade han att allt är relativt och att det här inte är enkelt.

Anders! Du borde ha mycket mer att säga till människorna i Rosengård och till människorna i Hjällbo, i Gårdsten, i Bergsjön, i Fittja, i Tensta, i Rinkeby och på många andra ställen. Det räcker inte med att säga att allt är relativt och att frågan är komplicerad.

Till "hallåmannen" Ulf, som sade hallå två gånger: Hallå Ulf! Vad hade du att säga? Du nämnde hantverkskurser. Det är det enda jag kommer ihåg. Tänk, Ulf, att det kanske är fler än jag som lyssnar till dig och ser dig i dag! Vad hade du att säga till alla dessa människor, till de 300 000 eller 350 000? Hantverkskurser är det hela. Du kunde antagligen prata varmt om mycket annat som är väldigt viktigt, men om den här verkligheten hade du inte mycket att säga.

För att inte tala om ordföranden i vårt utskott, Anders Karlsson! Det enda han hade att nämna var några åtgärder vad gäller flyktingar och flyktingmottagning, men egentligen ingenting om hur man här och nu ska bryta detta utanförskap. En sådan verklighet kan inte åtgärdas på det sätt som majoriteten har skisserat i sina beslut.

Det är extremt beklagligt. Jag tror att vi kommer att upprepa samma sak i tre år till. Jag hoppas att det händer någonting 2006, för med den konstellation som regerar Sverige har de människor som lever i utanförskap inget hopp, annat än lite hantverkskurser – hallå, Ulf! – och kanske att veta att det är en komplicerad fråga.

Anf. 40 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att Mauricio är lite förlöjligande här. Du förlöjligar att det faktiskt finns ett behov och att det finns kunskaper hos många som kommer till Sverige, som är duktiga på hantverk. Detta är en liten del av hela verksamheten.

Du vet mycket väl att vi så sent som i våras satsade mer pengar för att ge arbetsförmedlingarna bättre resurser att just kunna tillvarata invandrarnas möjligheter på arbetsmarknaden. Det försöket pågår nu, och jag tycker att det är en bra start.

Det finns många delar i detta att öka invandrarnas möjligheter på arbetsmarknaden. Vi vet också erfarenhetsmässigt att det ökar sakta men säkert. Vi vill naturligtvis öka det ytterligare.

Jag tycker inte att du ska förlöjligen försök som nu görs och de försök som olika partier vill genomföra för att öka möjligheterna i den stela arbetsmarknadspolitik som trots allt förs i Sverige. Du borde tillvarata de olika förslag som kommer här och inte ha besserwisserattityden att ditt

förslag är det enda gällande. Jag kräver lite mer hyfs i debatten än vad Mauricio har kommit fram till.

Prot. 2003/04:40
2 december

Anf. 41 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Detta att förlöjliga borde du förklara för de människor som lever i utanförskap, Ulf. Att komma med hantverkskurser när åtta av tio är utslagna och att prata om fler arbetsförmedlare när åtta av tio är utslagna, är inte det att göra sig löjlig? Dessutom när man regerar detta land, har man då inte mer ansvar än detta? Tror du att det är jag som hittar på de här siffrorna? Tror du att det är jag som hittar på de barn som kommer att drabbas av det här?

Ulf! Du borde erkänna att ni inte har en politik som duger här. Det är synd. Vi kan sitta i timmar och försöka hitta den, men det är ni som regerar och det är ni som har ansvaret.

Vi har föreslagit en garanti, speciellt för de här områdena. Vi har sagt att vi inte ska acceptera att ett område i Sverige hamnar under 60-procentsnivån vad gäller sysselsättning. Det räcker inte bara med det övergripande målet 80 %, även om det är jättebra. Men för de här områdena duger det inte. De har så extrema och akuta problem. Och det är inte bara i dag. Herrgården har levt i den här verkligheten under åtminstone tio år. Det är för lång tid. Det är för mycket människor. Det duger inte med hantverkare. Det duger inte med några nya handläggare eller arbetsförmedlare. Det är bra med det, men resten, allt det som kan göra skillnad, finns tyvärr inte i det du säger.

Anf. 42 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Mauricio! Det är klart att vi alltid kan göra mer. Naturligtvis ska ingen vara nöjd med att det finns arbetslösa, såväl svenskar som invandrare. Men du vet mycket väl att vi har försökt. Vi har satsat på nya tag. Ett av dessa nya tag, som vi diskuterade i våras, var just ökade insatser för arbetsförmedlingarna för att de skulle lyckas bättre med matchningen än vad de hade gjort. Det är väl att inse att det finns problematik och att försöka göra någonting åt det.

Jag tycker att vi ska ta tillvara alla de försök som görs och de satsningar som också kommer att genomföras. Visst, det kan alltid bli bättre. Då är vi välkomna med förslag. Ni har lagt fram några förslag från Folkpartiets sida. Jag tittar gärna på dem, men jag tycker att det är fel att säga att vi inte gör någonting alls. Invandrares möjligheter att komma ut på den svenska arbetsmarknaden har faktiskt trots allt ökat de senaste tio åren, inte minskat. Det är ändå viktigt att ta det till sig och visa på de goda erfarenheter som finns på flera ställen och jobba vidare på detta i stället för att skapa en hetsig debatt om att vi inte gör någonting.

Vi gör mycket. Vi försöker göra mer. Vi vill göra mer, och vi kommer att göra mer. Det tycker jag är viktigt att poängtera i den här debatten.

Anf. 43 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Ulf! Det behövs många hetsiga debatter, för läget är oacceptabelt. Om jag blir upphetsad är det verkligheten som är bakgrunden till det. Du borde också vara det. Alla här i kammaren borde vara mycket

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

upphetsade och arga och missnöjda. Ni verkar vara mera nöjda än vad verkligheten egentligen tillåter.

Ulf! Jag säger inte att ni inte gör någonting. Jag erkänner att hantverkarkurser och några arbetsförmedlare till är bra. Men ni springer med en droppe vatten för att släcka en jätteeld som finns i Sverige. Det duger inte, och det vet du mycket väl.

Vi har lagt fram förslag. Varför inte testa det som vi har om en arbetsutvecklingsgaranti för de områden som riskerar att bli helt präglade av utanförskap? Varför inte säga: Vi ska aldrig tolerera detta som är akut, som är brådskande, som kräver extraordinära åtgärder? Varför inte fokusera lite till när det finns problem som är väldigt extrema och väldigt akuta?

Jag tror faktiskt att det vore klädsamt, Ulf, om du helt enkelt kunde erkänna detta och gå till dina vänner i Regeringskansliet och säga: Vakna! Vi kan inte låta dessa människor i den nya lågkonjunkturen falla ännu djupare än vad de har gjort.

De siffror som jag har gett, Ulf, gäller nämligen högkonjunkturen. Vet du vad som händer i dag i Rosengård? Har du brytt dig om att kolla detta? Det borde vi göra tillsammans. Det räcker inte med att ringa och ställa en formell fråga. Ge oss information varenda vecka! Vad händer där? Det är så man visar att man bryr sig, inte bara genom att bli upprörd här i kammaren för att jag tar upp de här frågorna.

Anf. 44 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker, Mauricio, som ändå kanske har anledning att vara upprörd, att det är viktigt att man är försiktig med siffror. I det ena andetaget säger du att åtta av tio har inget jobb. I nästa andetag säger du att 60 % av invandrargrupperna har sysselsättning.

Jag vill säga, som jag också gjorde i mitt inledningsanförande, att den socialdemokratiska regeringen har full sysselsättning som målsättning. Det gäller såväl arbetshandikappade som invandrare och andra grupper i samhället. Du måste, tycker jag, respektera att vi har den uppfattningen. Sedan jobbar vi intensivt på olika områden, som Ulf Holm har försökt säga, för att just de grupper i samhället som har svårast att komma ut på arbetsmarknaden ska ha möjlighet att komma ut.

Ett sådant projekt var att vi tillsatte extra pengar till arbetsförmedlingsverksamhet, vilket jag också sade i inledningsanförandet, just för att man skulle skapa kontakter ute på arbetsmarknaden. Invandrargrupperna har ju kanske inte samma stora kontaktnät som infödda svenskar. Det görs alltså ett flertal satsningar, och jag kommer i min andra replik att ta upp också en annan sak.

Anf. 45 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Jag ska göra en viktig precisering. Jag pratar inte om invandrare. Jag pratar om utslagna människor. Jag pratar om utanförskap och inte om invandrarskap. Blanda inte ihop dessa saker! Det är helt olika. Gör inte ett kollektiv av alla invandrade personer!

Vi pratar om svenskar, födda här eller invandrade, som lever i utanförskap. Det är det viktiga, inte invandrarskapet.

När det gäller 60 % kanske du missuppfattade mig. Det är vårt mål. Vi säger att inget område borde gå under 60 % vad gäller sysselsättningen, för då är det en kollektiv katastrof. Är det så svårt att begripa detta?

Anders! Det är bra att ni har målsättningen full sysselsättning, men jag kan konstatera att det finns områden i Sverige där nio av tio inte har jobb. Vad kan jag då säga om era målsättningar? Är de inte skrattretande? Du kan sätta dem på en tavla om du vill, men du kan inte dölja att det finns en sådan verklighet någonstans.

Det beklagliga är att 60 % av de människor som bor i Herrgården arbetade för 15 år sedan. Det har inträffat en fullständig katastrof under de senaste 15–18 åren. För att kunna parera den katastrofen har ditt parti, din regering, ingen beredskap. Jag tycker att ni som pratar om solidaritet och mycket annat som låter vackert borde ha lite mer att säga till människor som i dag upplever en mycket extrem situation i det land som ni har förvaltat och regerat i så många år.

Anf. 46 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Mauricio Rojas behöver kanske en historieskrivning. Jag vet inte om han tillhörde det här partiet vid det tillfället, men 1991 blev det en borgerlig regering i detta land. Den öppna arbetslösheten steg till över 500 000. Det är den verklighet som den socialdemokratiska regeringen tog över 1994.

Vi har pressat tillbaka arbetslösheten till 4 %. Tyvärr har den ökat nu. Det är den verklighet som vi har jobbat med. De som stod längst från arbetsmarknaden har haft svårast att komma in – självklart är det så. Det är de människorna vi har satsat resurser på genom aktivitetsgarantin och genom storstadssatsningen.

Nu har jag inte möjlighet att komma tillbaka, men det finns faktiskt en utvärdering som forskare på IMER, Malmö Högskola, har gjort. Slutatsen av utvärderingen är att AUC, alltså arbets- och utvecklingscentrum, har fungerat bättre än många andra arbetsmarknadsåtgärder. Antalet personer som har gått från långtidsarbetslöshet till arbete eller utbildning har hela tiden ökat. Det här är Malmö Högskolas utvärdering och forskarrapport. Så nog har det gjorts någonting. Var försiktig med orden, Mauricio Rojas!

Anf. 47 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Som någon sade tidigare i kammaren: Allt är relativt.

Jag konstaterar att nio av tio människor i slutet av en högkonjunktur inte har ett jobb att gå till. Jag konstaterar att det finns områden i Sverige där åtta av tio är utslagna. Vad är då dessa utvärderingar värda? Vad är det stolta målet full sysselsättning värt? Vad är allt prat om solidaritet värt? Det har ju gått tio år.

Vad har ni att erbjuda nu under den nya lågkonjunkturen? Hur ligger vi till? Har du bättre information än vad jag har? Vet vi ens egentligen hur det ligger till i dag? Vi kan misstänka hur det ligger till om vi börjar med 11 % när det gäller sysselsättningen. Är det så man är solidarisk, Anders? Jag skulle vilja se att vi alla, mycket upphetsade, ägnar hela tiden åt detta under nästa debatt.

Här finns det väldigt mycket att säga och mycket mer att göra. Det är ni skyldiga till. Dessa människor väntar på bättre saker än vad du och din regering har att erbjuda.

Anf. 48 HENRIK WESTMAN (m):

Fru talman! Socialdemokraterna har de senaste 80 åren regerat det här landet med endast korta avbrott. Socialdemokraterna måste därför anses vara huvudansvariga för hur det är här i landet. Det går inte att skylla allt på de borgerliga, världskonjunkturen eller något liknande.

Om man tittar på välståndsligan ser man att Sverige har tappat från 4:e plats 1970 till 17:e plats 2002. Det har inte blivit bättre 2003. Detta är med adress till Anders Karlsson och Anders Wiklund som tydligen tror någonting annat. Ni kommer att få svårare att hitta länder och har redan svårare att hitta länder där det är sämre än i Sverige.

Sanningen är att den svenska produktionen av varor och tjänster släpar efter andra länder. Skattebetalarnas förening har nyligen räknat ut att den uteblivna produktionen motsvarar ca 300 miljarder kronor. Översatt till en person med en månadsinkomst på 25 000 kr är det en årlig förlust på 15 000 kr i minskad privat levnadsstandard. Om ni tycker att månadslönen är för hög, översatt det då i stället till en och en halv månadslön som man förlorar.

En viktig orsak till vår långsammare tillväxt i Sverige i förhållande till omvärlden kan man finna i vårt väsentligt högre skattetryck. Sverige har legat på 48–52 % skatter av bruttonationalprodukten mot 36–37 % som har varit genomsnittet för OECD-länderna. Olika forskningsrapporter visar att det finns ett samband mellan höga skatter och dålig tillväxt.

Som det har sagts tidigare omfattar de sammanlagda kostnaderna för sjukskrivningar och förtidspensioner mer än väl kostnaden för att driva samtliga grundskolor, alla gymnasieskolor och alla fritidshem i Sverige. 51 % av befolkningen har bidrag i någon form. Den totala arbetslösheten är ca 700 000 människor. De som var arbetslösa i oktober i år motsvarar 8,6 miljoner outnyttjade arbetstimmar i genomsnitt per vecka. Tala om misslyckande!

Hemligheten är tillväxt, att få folk i arbete. Då måste vi minska bidragen och kostnaderna för arbetsmarknadsåtgärder till förmån för vård, skola och omsorg. Regeringen tycks inte ha förstått det här. Se hur det är här i Stockholm, beskattning och utjämning så att näringslivet stagnerar! Medicinen är extra bidrag. Det såg vi häromdagen i tidningen.

Villkoren för företagandet måste ses över liksom bidragsreglerna. Skattekilarna måste förändras så att det lönar sig att arbeta, även vitt. Kompetens och kunskap hos medborgare med utländsk härkomst måste tas hand om på ett helt annat sätt än hittills.

För 100 år sedan resulterade inhemska banbrytande uppfinningar i att vi i Sverige fick flera av våra nuvarande storföretag, företag som legat till grund för vårt relativa välstånd. Hur är det nu? Tar vi till vara de stora uppfinningar som kommer fram? Svaret är nej. Nya revolutionerande uppfinningar försvinner till eller stjåls av utlandet i stället för att ligga till grund för ny företagsamhet inom landet. Nya storföretag tillkommer inte, och de vi har flyttat eller har flyttat. Människor som tjänar mycket pengar flyr också landet. Se på våra allra bästa idrottsmän och -kvinnor! Betalar de skatt i Sverige? Nej.

Jag läste i går att Schweiz rikaste person är en svensk och att en av världens rikaste som bor i London också är svensk. Varför är det så? Jag tror att jag vet svaret, och regeringen kanske anar det eftersom man numera om man är miljardär kan komma tillbaka till Sverige och slippa en del av skatten.

Fru talman! Vi halkar efter omvärlden. Var fjärde vuxen svensk arbetar inte en vanlig vardag. Lösningen är mer bidrag och arbetsmarknadsåtgärder i stället för tillväxt. Våra företag, företagsledare, idrottsmän och idrottskvinnor, uppfinningar och innovatörer flyr landet. Vi tar inte vara på våra invandrare och deras kunskaper.

En alltför stor del av arbetsmarknaden är svart. Tar vi då vara på den egna arbetskraften, till exempel de arbetshandikappade, på ett rätt sätt? Nej, inte ens där har regeringen lyckats. Vi har Samhall som ska vara till för dem som har svårast att komma ut i ett vanligt arbete. Nu har man lagt lönsamhetskrav på Samhall, vilket har resulterat i att produktion också har lagts till utlandet för att klara konkurrens och lönsamhet. De som är svårast handikappade är oftast minst "lönsamma" och blir därför minst önskvärda i produktionen. Man tar sig för huvudet.

Fru talman! Under de anslag vi debatterar om i dag finns arbetsmiljön. Om man vidgar begreppet till att omfatta arbetsmiljön för arbete och företagande i hela Sverige står det illa till. Visst har det blivit bättre på arbetsplatserna med de insatser som har gjorts och görs av Arbetsmiljöverket. Visst har det kommit fram nya och många intressanta synpunkter och förslag från Arbetslivsinstitutet. Men regeringen gör inte de rätta sakerna.

Det finns ett skämtsamt talesätt som lyder: Vi står framför en avgrund, och nu gäller det att ta det avgörande språnget framåt. Detta är Socialdemokraternas sätt.

Låt oss i stället hitta nya vägar framåt och bygga broar. Byt politik! För att kunna göra det, byt regering! Lösningarna finns i våra reservationer som jag står bakom. Liksom mina kolleger gjort tidigare yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 49 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! I avsaknad av ansvarigt statsråd här tar jag nu på mig regeringsansvaret. Det är så mycket elände när Henrik Westman börjar tala. Allt är fel. Det går åt helskotta för Sverige. Det är väl lika bra att lägga allt i malpåse.

Är det verkligen så eländigt? Kan du besvara frågan hur det är möjligt att Sverige har högre tillväxt än genomsnittet i EU och EMU-länderna? Hur är detta möjligt, Henrik, när det är så eländigt i Sverige? Det är inte bara så att Sverige har haft högre tillväxt än EMU-länderna de senaste åren. Enligt de rapporter som finns kommer vi också att få en högre tillväxt än genomsnittet i EMU-länderna de kommande fyra fem åren. Hur är detta möjligt?

Möjligheten är att det inte är så eländigt i Sverige som Henrik Westman vill göra gällande. Det är betydligt bättre. Jag säger inte att det är perfekt. Vi har problem med ohälsan och arbetslösheten som verkar vara på väg att stiga. Men jag tycker att med din målning av Sverige är Moderaterna pessimistkonsulterna nr 1 med Henrik Westman i spetsen. Det är lite synd.

Anf. 50 HENRIK WESTMAN (m) replik:

Fru talman! Så eländigt är det faktiskt. Regeringen och dess stödpartier har inte riktigt förstått detta. Det är på det sättet att vi har tappat i produktion, ungefär 12 % sedan 1970, i förhållande till övriga OECD-länder. Det motsvarar 300 miljarder sämre utveckling än vad de andra har. Vi har faktiskt halkat efter från att ha legat på 4:e plats i välståndsligan till 17:e plats i välståndsligan. Detta borde väl ändå lända till viss eftertanke, Ulf Holm. Det kanske inte är så bra som ni tror.

Jag tror nog, som sagt var, att lösningen finns i en annan regering.

Anf. 51 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Henrik Westman besvarar fortfarande inte frågan: Hur är det möjligt att vi har högre tillväxt i Sverige än i övriga EU- och EMU-länder? Hur är detta möjligt? Den frågan vill jag gärna ha besvarad.

Henrik Westman säger att det finns en lösning: Byt regering! Att döma av hans inlägg tidigare är väl lösningen sänkt skatt. Det ska naturligtvis lösa allting. Jag tror inte på den saken. Jag tror inte att sänkt skatt kan lösa alla de problem som Henrik Westman radar upp. Det finns andra lösningar som vi också måste tillvarata.

Vi måste också faktiskt ha en offentlig sektor som klarar av att ge oss vård, skola och omsorg. Vi vill inte ha det som Henrik Westmans parti och övriga borgerliga partier genomförde i Stockholms läns landsting eller i Region Skåne, där vi nu har jättestora budgetunderskott som vi ansvarstagande partier – Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet – måste jobba med. Vi måste vidta kraftiga åtgärder för att komma till rätta med ekonomin, och då kan man inte sänka skatterna – tvärtom.

Anf. 52 HENRIK WESTMAN (m) replik:

Fru talman! Jag talade faktiskt om att hemligheten var ökad tillväxt. Sänkta skatter är också en del i detta – att det helt enkelt ska löna sig att arbeta, att vi ska hålla kvar folk som tjänar pengar här i landet, att det ska löna sig att göra en extra insats. Men hemligheten är ökad tillväxt, och det sade jag nog ganska tydligt.

Sedan säger ni att det går så väldigt bra för Sverige, att vi har högre tillväxt och så vidare. Men hur kan ni då förklara att vi har halkat efter i välståndsligan i förhållande till alla andra OECD-länder, från 4:e plats 1970 till 17:e plats 2002? Hur kan ni förklara att vi faktiskt har haft en lägre tillväxt i produktionen, ungefär 12 %, än övriga OECD-länder? Tydligt måste vi ha olika siffror att titta på.

Som jag ser det måste det ligga någonting i att vi har tappat i välståndsligan, och det kan man inte bara vifta bort med att säga att vi målar svart. Fundera lite grann och titta lite grann på detta, så kommer ni nog att finna att det inte är så bra och att vi nog snarare borde arbeta för tillväxten.

Man borde inte ha bidragsregler och skatteregler som hämmar tillväxt, vilket man som sagt har till exempel här i Stockholmsområdet. Man klämmer åt så mycket man kan, och när man sedan ser att det har gått för långt ska man ha dit bidrag i stället. Det är inte en lösning. Lösningen är att vi ska öka företagsamheten och tillväxten.

Anf. 53 INGER JARL BECK (s):

Fru talman! Det är ett stort, omfattande och viktigt betänkande som vi behandlar här i dag. De flesta av oss tillbringar en stor del av livet på arbetet, så arbetslivets villkor är något som berör oss alla.

Det vi motionerat om berör en mindre men nog så viktig del av arbetsdagen, nämligen lunchen. Den behandlas i endast ett av våra tre yrkanden i betänkandet, så jag ska hålla mig till den delen av motionen.

Vårt förslag i vårt tredje yrkande är att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning kring kopplingen mellan återhämtning, näring, stress och ohälsa på arbetsplatserna.

Vi resonerar i vår motion om olika tänkbara orsaker till ohälsan på arbetsplatserna. Vi säger i motionen, precis som det står i betänkandet, att orsakerna är komplexa och att det är svårt att finna en enskild förklaring till den galopperande sjukskrivningen de senaste åren. Ändå tycker vi att slarv med lunchen kan vara en sådan där liten bortglömd grundbult, en till synes oansenlig pusselbit, som kanske kan vara en av nycklarna till att vända ohälsotrenden.

Fru talman! Det moderna arbetslivet präglas alltmer av krav på ständig tillgänglighet. Det finns även en oroväckande tendens hos arbetsmarknadens parter att förhandla bort rasterna. Lunchen är den rast som framför allt blivit lidande av ett alltmer hektiskt arbetstempo. Många kastar snabbt i sig något på arbetsstället eller struntar helt i att ta lunch. Sunt förnuft säger att det inte är bra, och flera undersökningar bekräftar detta.

Därför tycker vi att forskningen måste utvecklas om kopplingen mellan återhämtning, näring, stress och ohälsa på arbetsplatserna. Jag vet att till exempel Arbetslivsinstitutet forskar om hälsa och ohälsa i arbetslivet. Andra viktiga aktörer som nämns i betänkandet är Institutet för psykosocial medicin, HPH-utredningen, Statens folkhälsoinstitut samt universitet och högskolor.

Visst gör man viktiga insatser. Men, fru talman, jag har ännu inte sett någon riktig djupborring i det vi tar upp i motionen. Jag vill att man ytterligare uppmärksammar lunchens betydelse när det gäller näring, social samvaro och behövlig paus från arbetet.

Jag vill avslutningsvis hänvisa till en undersökning gjord av LUI Marknadsinformation som visar att när det gäller arbetsmåltiden har offentligt anställda sämre villkor än de som arbetar i den privata sektorn. 41 % av de offentligt anställda har mindre än 31 minuters måltidspaus. Det är dubbelt så många som i den privata sektorn, där siffran ligger runt 20 %.

Min tro och förhoppning är att regeringen, forskningsinstitut och arbetsmarknadens parter tar de här signalerna på största allvar.

Anf. 54 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Jag var uppe i debatten tidigare men missade att begära replik när Patrik Norinder var uppe och pratade om individuell kompetensutveckling.

Jag tycker att den reservation som de borgerliga partierna har lagt fram på detta område absolut inte kan bifallas av flera orsaker, framför allt därför att den enbart riktar in sig på att gynna höginkomsttagare.

Det som föreslås är för det första att man ska kunna göra ett avdrag motsvarande ett basbelopp, vilket betyder att de som tjänar mest också kan göra mest avdrag på skatten. För det andra föreslår ni att om man inte använder dessa individuella kompetensutvecklingspengar till det de är avsedda för ska de kunna användas till pensionssparande. Effekten kommer ju i praktiken att bli att de med hög inkomst kommer att göra avdrag på skatten varje år, placera pengarna på det individuella kompetenssparandet och sedan inte utnyttja pengarna – höginkomsttagare får ofta ganska bra kompetensutveckling av sina arbetsgivare redan – vilket betyder att dessa pengar kommer att gå till ett privilegierat pensionssparande.

Det är ju inte detta som är tanken med det här systemet.

Vet Patrik Norinder vilken yrkesgrupp det är som har minst kompetensutveckling på sin arbetsplats i dag? Ja, inte är det höginkomsttagarna, utan det handlar om Byggnads. Byggnads är det fackförbund, har man räknat ut, som har minst kompetensutveckling på arbetsplatsen. Då måste vi försöka hitta ett system där vi gynnar de här grupperna, inte höginkomsttagarna utan andra grupper i samhället.

Det har visat sig, Patrik Norinder, inte vara det enklaste att hitta ett sådant system att vi kan leverera en proposition redan nu. Jag är dock fullt övertygad om att vi ska lyckas med projektet. Det kommer i alla fall inte att bli kompetensutveckling för gynnande av höginkomsttagare.

Anf. 55 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! Jag vet inte riktigt hur mycket Ulf Holm har satt sig in i det förslag vi har lagt fram. I det finns det en låginkomstsatsning också. Vi försöker alltså hitta en bred lösning där de flesta i arbetslivet kan få möjlighet till kompetensutveckling.

Det jag kan säga till Ulf Holm är i alla fall att TCO och Saco, två fackförbund, har tyckt att det här var ett bättre förslag än det regeringen har lyckats prestera. Där har det inte pekats på att det här skulle vara något speciellt gynnande av höginkomsttagare. Vår modell utgår från att försöka hitta en lösning där vi kan få ett individuellt kompetenssparande där individen förfogar över medlen och ingen annan, inte där någon arbetsgivare kan bestämma eller något sådant. Det är individen som bestämmer över hur han ska använda de medlen för sin egen kompetensutveckling.

Vi har också insett att det kan vara svårt för vissa låginkomstgrupper att snabbt komma in i systemet. Därför har vi avsatt en del av de medel som regeringen nu avsätter för kompetensutveckling till en speciell låginkomstsatsning. Det borde väl tillgodose Ulf Holms behov så att vi kan komma i gång med ett individuellt kompetenssparande så fort som möjligt. Försök nu att hitta en lösning! Dra inte ut på tiden längre!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 8 §.)

Kammaren beslutade kl. 14.00 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

7 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 26 november

AU2 Jämställdhetspolitik

Punkt 1 (Mål och inriktning av jämställdhetspolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (fp)

Förberedande votering:

49 för res. 1

44 för res. 2

215 avstod

41 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

196 för utskottet

47 för res. 1

62 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 27 kd, 25 v, 15 mp

För res. 1: 47 m

Avstod: 43 fp, 19 c

Frånvarande: 15 s, 8 m, 5 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 2 mp

Punkt 3 (Frågor om makt och inflytande)

1. utskottet

2. res. 5 (fp)

Votering:

172 för utskottet

46 för res. 5

91 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 2 kd, 25 v, 15 mp

För res. 5: 3 m, 43 fp

Avstod: 44 m, 26 kd, 21 c

Frånvarande: 14 s, 8 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 1 c, 2 mp

Johnny Gylling och Dan Kihlström (båda kd) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 6 (Lika lön för lika och likvärdigt arbete)

1. utskottet

2. res. 8 (c, m, fp, kd)

Votering:

170 för utskottet

136 för res. 8

1 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 25 v, 15 mp

För res. 8: 47 m, 43 fp, 26 kd, 20 c

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 14 s, 8 m, 5 fp, 6 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 8 (Jämställda försäkringsvillkor)

1. utskottet

2. res. 11 (c)

Votering:

279 för utskottet

21 för res. 11

10 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 48 m, 43 fp, 28 kd, 25 v, 5 mp

För res. 11: 21 c

Avstod: 10 mp

Frånvarande: 14 s, 7 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 1 c, 2 mp

Punkt 11 (Sexualiseringen av det offentliga rummet)

1. utskottet

2. res. 13 (v)

Votering:

268 för utskottet

33 för res. 13

7 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 48 m, 43 fp, 28 kd, 21 c

För res. 13: 25 v, 8 mp

Avstod: 7 mp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 1 c, 2 mp

Punkt 12 (Jämställdhetslagen m.m.)

1. utskottet

2. res. 14 (kd)

Votering:

282 för utskottet

28 för res. 14

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 48 m, 43 fp, 25 v, 21 c, 15 mp

För res. 14: 28 kd

Frånvarande: 14 s, 7 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 1 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

8 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

AU1 Budgetpropositionen för 2004 Utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv

Punkt 1 (Mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

261 för utskottet

48 för res. 1

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 43 fp, 28 kd, 24 v, 21 c, 15 mp

För res. 1: 48 m

Frånvarande: 14 s, 7 m, 5 fp, 5 kd, 6 v, 1 c, 2 mp

Punkt 4 (Allmän inriktning)

1. utskottet

2. res. 4 (m, fp, kd, c)

Votering:

166 för utskottet

140 för res. 4

4 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 25 v, 11 mp

För res. 4: 48 m, 43 fp, 28 kd, 21 c

Avstod: 4 mp

Frånvarande: 14 s, 7 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 1 c, 2 mp

Punkt 5 (Ungdomar)

1. utskottet

2. res. 7 (kd)

Votering:

234 för utskottet

28 för res. 7

47 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 43 fp, 25 v, 21 c, 15 mp

För res. 7: 28 kd

Avstod: 47 m

Frånvarande: 14 s, 8 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 1 c, 2 mp

Punkt 6 (Invandrare)

1. utskottet

2. res. 8 (m, c)

3. res. 10 (mp)

Förberedande votering:

73 för res. 8

16 för res. 10

220 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:

198 för utskottet

67 för res. 8

43 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 43 fp, 25 v, 1 mp

För res. 8: 47 m, 20 c

Avstod: 28 kd, 1 c, 14 mp

Frånvarande: 15 s, 8 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 1 c, 2 mp

Punkt 21 (Andra insatser för arbetslösa)

1. utskottet

2. res. 31 (mp)

Votering:

269 för utskottet

15 för res. 31

22 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 45 m, 43 fp, 26 kd, 25 v

För res. 31: 15 mp

Avstod: 1 kd, 21 c

Frånvarande: 14 s, 10 m, 5 fp, 6 kd, 5 v, 1 c, 2 mp

Punkt 22 (Förmedlingsverksamhet)

1. utskottet

2. res. 33 (fp)

Votering:

217 för utskottet

43 för res. 33

49 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 28 kd, 25 v, 19 c, 15 mp

För res. 33: 43 fp

Avstod: 48 m, 1 c

Frånvarande: 14 s, 7 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 27 (System för individuell kompetensutveckling)

1. utskottet

2. res. 37 (m, fp, kd, c)

Votering:

170 för utskottet

139 för res. 37

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 1 kd, 25 v, 15 mp

För res. 37: 48 m, 43 fp, 27 kd, 21 c

Frånvarande: 15 s, 7 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 1 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

9 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Motioner

2003/04:N5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) Granskning av Systembolaget AB och alkoholbranschen (väckt enligt 3 kap. 15 § riksdagsordningen med anledning av händelse av större vikt)

2003/04:N6 av Maria Larsson m.fl. (kd) Granskning av Systembolaget AB och V&S Vin och Sprit AB (väckt enligt 3 kap. 15 § riksdagsordningen med anledning av händelse av större vikt)

Skatteutskottets betänkande

2003/04:SkU6 Ändrade regler för CFC-beskattning

Socialutskottets betänkande

2003/04:SoU1 Budgetpropositionen för 2004 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

10 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 2 december

2003/04:175 av *Cecilia Wigström* (fp) till statsrådet Carin Jämtin
Situationen i Vitryssland

2003/04:176 av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Utveckling av nätverksbaserat försvar

2003/04:177 av *Mikael Oscarsson* (kd) till försvarsminister Leni Björklund

Omrövning av etablering av flygskolan

2003/04:178 av *Louise Malmström* (s) till statsrådet Lena Hallengren
Framtiden för yrkesgrupperna inom förskolan

2003/04:179 av *Désirée Pethrus Engström* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds

Genderperspektiv i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiska arbete

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 december.

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 1 december

2003/04:377 av *Lena Ek* (c) till finansminister Bosse Ringholm
Beskattning av ideell verksamhet

2003/04:378 av *Axel Darvik* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros
Möjligheten att välja skola utanför den egna kommunen

2003/04:379 av *Kenneth Johansson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Högekostnadsskyddet i sjukvården

2003/04:380 av *Gunnar Nordmark* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog

Public service-utredningen

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 december.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 6 §
anf. 28 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Anmälan om inkomna faktagromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	3
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
5 § Förnyad bordläggning.....	3
6 § Arbetsmarknad och arbetsliv	3
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2003/04:AU1	3
Anf. 1 ANDERS G HÖGMARK (m)	3
Anf. 2 ERIK ULLENHAG (fp).....	6
Anf. 3 ANNELIE ENOCHSON (kd).....	9
Anf. 4 ANDERS WIKLUND (v).....	12
Anf. 5 ERIK ULLENHAG (fp) replik	14
Anf. 6 ANDERS WIKLUND (v) replik.....	15
Anf. 7 ERIK ULLENHAG (fp) replik	15
Anf. 8 ANDERS WIKLUND (v) replik.....	15
Anf. 9 CLAES VÄSTERTEG (c)	16
Anf. 10 ULF HOLM (mp).....	18
Anf. 11 ANDERS G HÖGMARK (m) replik	21
Anf. 12 ULF HOLM (mp) replik	21
Anf. 13 ANDERS G HÖGMARK (m) replik	22
Anf. 14 ULF HOLM (mp) replik	22
Anf. 15 ANDERS KARLSSON (s)	23
Anf. 16 ERIK ULLENHAG (fp) replik	27
Anf. 17 ANDERS KARLSSON (s) replik	28
Anf. 18 ERIK ULLENHAG (fp) replik	28
Anf. 19 ANDERS KARLSSON (s) replik	28
Anf. 20 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik.....	29
Anf. 21 ANDERS KARLSSON (s) replik	29
Anf. 22 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik.....	30
Anf. 23 ANDERS KARLSSON (s) replik	30
Anf. 24 ANDERS G HÖGMARK (m) replik	30
Anf. 25 ANDERS KARLSSON (s) replik	31
Anf. 26 ANDERS G HÖGMARK (m) replik	31
Anf. 27 ANDERS KARLSSON (s) replik	32
Anf. 28 CLAES VÄSTERTEG (c) replik	32
Anf. 29 ANDERS KARLSSON (s) replik	32
Anf. 30 CLAES VÄSTERTEG (c) replik	33
Anf. 31 ANDERS KARLSSON (s) replik	33
Anf. 32 ANDERS WIKLUND (v) replik.....	33
Anf. 33 ANDERS KARLSSON (s) replik	34
Anf. 34 PATRIK NORINDER (m).....	34
Anf. 35 ANDERS KARLSSON (s) replik	36
Anf. 36 PATRIK NORINDER (m) replik.....	36
Anf. 37 ANDERS KARLSSON (s) replik	36

Anf. 38 PATRIK NORINDER (m) replik	37
Anf. 39 MAURICIO ROJAS (fp).....	37
Anf. 40 ULF HOLM (mp) replik.....	38
Anf. 41 MAURICIO ROJAS (fp) replik	39
Anf. 42 ULF HOLM (mp) replik.....	39
Anf. 43 MAURICIO ROJAS (fp) replik	39
Anf. 44 ANDERS KARLSSON (s) replik	40
Anf. 45 MAURICIO ROJAS (fp) replik	40
Anf. 46 ANDERS KARLSSON (s) replik	41
Anf. 47 MAURICIO ROJAS (fp) replik	41
Anf. 48 HENRIK WESTMAN (m).....	42
Anf. 49 ULF HOLM (mp) replik.....	43
Anf. 50 HENRIK WESTMAN (m) replik.....	44
Anf. 51 ULF HOLM (mp) replik.....	44
Anf. 52 HENRIK WESTMAN (m) replik.....	44
Anf. 53 INGER JARL BECK (s)	45
Anf. 54 ULF HOLM (mp).....	45
Anf. 55 PATRIK NORINDER (m) replik.....	46
(Beslut fattades under 8 §.).....	46
Ajournering.....	47
Återupptagna förhandlingar	47
7 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 26 november	47
AU2 Jämställdhetspolitik	47
8 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	49
AU1 Budgetpropositionen för 2004 Utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv	49
9 § Bordläggning.....	51
10 § Anmälan om interpellationer.....	52
11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	52
12 § Kammaren åtskildes kl. 16.17.....	53

